

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ
ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першої (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему «Розвиток інтеграційних процесів у АСЕАН та орієнтири для
України»

Виконала: студентка групи ЕМ20–1
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні
відносини»
Мазур А.В
Керівник: д.е.н., професор
Білозубенко В.С.

Дніпро – 2024

АНОТАЦІЯ

Мазур А.В. Розвиток інтеграційних процесів АСЕАН та орієнтири для України. Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня бакалавр за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2024.

Об'єкт дослідження – міжнародна економічна інтеграція як процес, що має різні форми та етапи розвитку економічної взаємодії країн.

Предмет дослідження – розвиток інтеграційних процесів у АСЕАН.

Мета дослідження: визначити особливості розвитку інтеграційних процесів у АСЕАН та орієнтири для співробітництва України з країнами-членами цієї організації.

Методи дослідження: аналіз та синтез, порівняння, історичний метод, порівняльно-описовий метод, графічні методи, економіко-статистичні методи та інші.

У результаті проведеного дослідження, виявило, що міжнародна економічна інтеграція сприяє зростанню обсягів торгівлі, інвестицій та створенню нових робочих місць. Було також встановлено, що інтеграція позитивно впливає на конкурентоспроможність підприємств та знижує ціни для споживачів.

Одержані результати можуть бути використані, вченими, аспірантами, докторантами для вивчення інтеграційних процесів АСЕАН та орієнтири для України.

Дипломна робота складається із вступу, 3 розділів, висновків. Робота викладена на 62 сторінках, містить 26 таблиць, 6 рисунків. Список використаних джерел містить 32 найменування.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ, ІНТЕГРАЦІЙНІ ОБ'ЄДНАННЯ, АСЕАН.

ANNOTATION

Mazur A.V. Development of ASEAN integration processes and guidelines for Ukraine. Qualification work for a bachelor's degree in speciality 292 International Economic Relations. – University of Customs and Finance, Dnipro, 2024.

The object of research is international economic integration as a process that has different forms and stages of development of economic interaction between countries.

The subject of the study is the development of integration processes in ASEAN.

The purpose of the study is to determine the peculiarities of the development of integration processes in ASEAN and the guidelines for Ukraine's cooperation with the member states of this organization.

Research methods: analysis and synthesis, comparison, historical method, comparative and descriptive method, graphical methods, economic and statistical methods, and others.

The study found that international economic integration contributes to the growth of trade, investment and job creation. It was also found that integration has a positive impact on the competitiveness of enterprises and reduces prices for consumers.

The findings can be used by researchers, postgraduate students, and doctoral students to study ASEAN integration processes and provide guidance for Ukraine.

The thesis consists of an introduction, 3 chapters, and conclusions. The work is set out on 62 pages, contains 26 tables and 6 figures. The list of references includes 32 titles.

KEYWORDS: INTERNATIONAL ECONOMIC INTEGRATION, INTEGRATION ASSOCIATIONS, ASEAN.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	7
1.1 Сутність міжнародної економічної інтеграції	7
1.2. Форми (етапи розвитку) міжнародної економічної інтеграції.....	12
1.3 Основні інтеграційні угруповання світу	18
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1	244
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНО–ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА КРАЇН АСЕАН.....	26
2.1 Аналіз взаємної торгівлі товарами країн АСЕАН	26
2.2 Аналіз співробітництва в інших сферах.....	39
2.3 Аналіз співпраці в рамках АСЕАН+3	44
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2.....	47
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ АСЕАН.....	48
3.1. Аналіз торговельно–економічного співробітництва України та країн АСЕАН.....	48
3.2. Напрями та заходи щодо активізації торговельно–економічного співробітництва України та країн АСЕАН	53
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3	56
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60

ВСТУП

Актуальність дослідження. Міжнародна економічна інтеграція є однією з найважливіших тенденцій сучасного економічного розвитку. Це питання набуває особливої важливості у зв'язку з глобалізаційними процесами, що дедалі більше впливають на національні економіки та міжнародні економічні відносини. АСЕАН є однією з найбільш динамічних та перспективних економічних регіональних організацій у світі. Дослідження інтеграційних процесів АСЕАН та їх впливу на економічне зростання і розвиток країн-учасниць надає можливість визначити ключові аспекти та напрями покращення економічного співробітництва з цим регіоном. АСЕАН відкриває для України нові можливості для експорту, залучення інвестицій та стимулювання економічного зростання. В умовах війни з Росією, співпраця з АСЕАН може допомогти Україні у зміцненні її позицій на міжнародній арені та отриманні підтримки з боку впливового регіонального об'єднання.

Дослідженням міжнародна економічна інтеграція присвячені наукові праці та публікації багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, серед яких Дж. Сакс, Т. Зінчук, І. Горбачова, Б. Баласса, М. Обстфельд, П. Кругман, Є. Пузакова, А. Філіпенко та інші.

Мета дослідження. Визначити особливості розвитку інтеграційних процесів у АСЕАН та орієнтири для співробітництва України з країнами-членами цієї організації.

Для досягнення поставленої мети поставлено і вирішено такі завдання:

- визначити сутність міжнародної економічної інтеграції;
- охарактеризувати форми та етапи розвитку міжнародної економічної інтеграції;
- охарактеризувати основні інтеграційні угруповання світу;
- проаналізувати тенденції розвитку взаємну торгівлі товарами країн АСЕАН;

- дослідити тенденції розвитку співробітництва в сферах прямих іноземних інвестицій, промисловості, сільськогосподарської продукції;
- виокремити особливості співпраці в рамках АСЕАН+3;
- проаналізувати тенденції розвитку торговельно–економічне співробітництво України та країн АСЕАН;
- узагальнити напрями та заходи щодо активізації торговельно–економічного співробітництва України та країн АСЕАН.

Об'єктом дослідження є міжнародна економічна інтеграція як процес, що має різні форми та етапи розвитку економічної взаємодії країн.

Предметом дослідження є розвиток інтеграційних процесів у АСЕАН.

Методи дослідження: аналіз та синтез, порівняння, історичний метод, порівняльно–описовий метод, графічні методи, економіко–статистичні методи та інші.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, опубліковані у періодичних виданнях та розміщені у мережі Інтернет, статистичні та аналітичні матеріали Асоціація держав Південно–Східної Азії, Світового банку та інші джерела інформації.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що можуть бути використані для вдосконалення економічної політики країн щодо участі в міжнародних інтеграційних процесах. Вони також можуть бути корисними для науковців, що досліджують питання МЕІ, та практиків, зайнятих у сфері міжнародної торгівлі та економічного співробітництва.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 32 найменувань. У першому розділі роботи розкрито теоретичні основи процесів розвитку МЕІ; у другому розділі проведено аналіз сучасного стану торговельно–інвестиційних відносин країн АСЕАН; у третьому розділі розроблено пропозиції економічного співробітництва України з країнами АСЕАН. Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 62 сторінках друкованого тексту, включаючи 26 таблиць, 6 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

1.1 Сутність міжнародної економічної інтеграції

Міжнародна економічна інтеграція (МЕІ) – це процес зближення економік країн за допомогою створення та розвитку спільних торговельних, фінансових, правових та політичних відносин. Основною метою такої інтеграції є сприяння взаємному зростанню та процвітанню країн–учасниць шляхом збільшення обсягів торгівлі та інвестицій між ними, створення сприятливих умов для розвитку бізнесу та інновацій. МЕІ може приймати різні форми, включаючи утворення митних союзів, зон вільної торгівлі, спільних ринків, економічних союзів тощо [16].

Важливим аспектом МЕІ є гармонізація економічних політик та стандартів між країнами–учасницями, що сприяє зменшенню бар'єрів для торгівлі та інвестиційного співробітництва. Крім того, інтеграція також може включати в себе спільні заходи з підтримки розвитку, технологічного обміну та співпраці в таких галузях, як наука, освіта та культура [16].

МЕІ це складне явище, що охоплює широкий спектр економічних відносин між країнами. Дослідники по–різному визначають та аналізують МЕІ, що відображає її складність та багатогранність (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Визначення поняття міжнародна економічна інтеграція

Автор	Міжнародна економічна інтеграція – це
Джеффри Сакс [8]	процес, який веде до зростаючої економічної єдності країн, що проявляється в спільній валюті, спільних правилах торгівлі та спільних політиках.
Зінчук Т., Горбачова І. [16]	процес поглиблення взаємодії та взаємозалежності національних економік, який проявляється в зростанні обсягів торгівлі, інвестицій, міграції та обміну інформацією.
Бела Баласса [3]	це процес, який веде до зближення економік двох або більше країн, що призводить до збільшення взаємозалежності між ними.

Продовження табл. 1.1

Автор	Міжнародна економічна інтеграція – це
Обстфельд Морріс, Кругман Пол [7]	це процес, який веде до посилення взаємозалежності економік різних країн. Може включати в себе зниження або усунення торгових бар'єрів, збільшення потоків капіталу та робочої сили, а також координацію економічної політики.
О. П. Кіреєв Є. П. Пузакова [16]	це процес економічної взаємодії країн, який набуває форми міждержавних угод і призводить до зближення економічних механізмів, що узгоджено регулюються міждержавними інституціями.
А. С. Філіпенко [16]	є процесом зближення, взаємопереплетіння, зрощування національних економік і формування цілісного регіонального (міжнародного) господарського комплексу.

Джерело: складено автором за даними [3,7,8,16].

Дослідження процесів міжнародної економічної інтеграції ґрунтується на широкому спектрі теоретичних концепцій, які охоплюють різні аспекти цього складного явища. Ось деякі з ключових теорій:

Теорія міжнародної торгівлі – ця теорія, започаткована Адамом Смітом і розвинена Давидом Рікардо, пояснює переваги міжнародної торгівлі на основі принципу порівняльної переваги. Країни спеціалізуються на виробництві товарів, які можуть бути вироблені найефективніше, торгуючи ними з іншими країнами, щоб отримати товари, які вони не можуть виробляти так само ефективно [11].

Теорія митного союзу – ця теорія, розроблена Джеймсом Міллем і Елі Жакобом Веррієром, описує економічні наслідки об'єднання двох або більше країн в митний союз, де товари вільно переміщуються між країнами–членами, але для імпорту з країн, що не входять до союзу, застосовується спільний зовнішній тариф. Теорія Мілля мала значний вплив на розвиток ідеї європейської інтеграції. Її принципи лягли в основу створення Європейського Союзу, який є одним з найуспішніших прикладів митного союзу в історії. [14].

Теорія нового інституціоналізму – ця теорія підкреслює роль неформальних інституцій, таких як норми, культура та мережі, у сприянні або перешкоджанні міжнародній економічній інтеграції. Дуглас Норт стверджував, що інституції та інституційні зміни є ключем до розуміння того, чому деякі

країни багаті, а інші бідні. Він досліджував, як різні типи інституцій, такі як права власності, контрактне право та судова система, впливають на економічну активність. Він також вивчав, як політичні та соціальні фактори впливають на інституційні зміни. [6].

Ринкова школа теорії інтеграції, ґрунтується на принципах вільної торгівлі та мінімального державного втручання в економічні процеси. Її прихильники стверджують, що інтеграція країн має відбуватися природним шляхом, через вільний рух товарів, послуг, капіталу та робочої сили, без штучного стимулювання з боку держави. [16].

Неоліберальна школа ґрунтується на принципах вільної торгівлі, мінімального державного втручання в економіку та глобалізації. Її прихильники стверджують, що вільний ринок є найефективнішим механізмом для стимулювання економічного зростання та добробуту. Вони вважають, що дерегуляція та приватизація державних підприємств сприяють підвищенню ефективності та конкуренції. Неоліберали також підкреслюють важливість обмеження державних видатків і скорочення податків для заохочення інвестицій і підприємницької активності [16].

Структурна школа наголошує на ролі держави у стимулюванні економічного зростання та інтеграції країн. Її прихильники стверджують, що вільний ринок сам по собі не може забезпечити оптимальне розподілення ресурсів та стимулювати економічне зростання. Зінчук та Горбачова у своєму підручнику також аналізують аргументи критиків структурної школи. Критики стверджують, що активне втручання держави може призвести до неефективності та корупції. Вони також зазначають, що структурна школа не враховує важливість вільної торгівлі та глобалізації [16].

Міжнародна економічна інтеграція – це об'єктивний процес, що включає в себе усунення торговельних бар'єрів, гармонізацію економічної політики та спільний розвиток інфраструктури. Він ґрунтується на низці передумов, що виникають з розвитку продуктивних сил та поглиблення міжнародного поділу праці. До основних передумов належать рисунок 1.1 [18]:

Рисунок 1.1 – Основні передумови економічної інтеграції

Джерело: складено автором за даними [18].

МЕІ переважно носить регіональний характер. Регіон світу – це територія, що об'єднує країни, які мають схожі географічні, історичні, культурні, економічні та політичні характеристики. Регіони можуть бути ґрунтовані на одному або декількох цих факторах, а їх розміри та складність можуть варіюватися.

Географічна схема ООН, згідно з якою світ поділяється на 5 основних регіонів: Європу (Північна, Західна, Східна, Південна), Азію (Південно–Східна Західна, Східна, Центральна, Південна), Океанію (Австралія та Нова Зеландія, Меланезія, Мікронезія, Полінезія), Америку (Північна, Центральна, Південна, Карибський басейн) та Африку (Північна, Західна, Східна, Центральна, Південна) [12].

Регіоналізація – це процес поглиблення взаємодії та співпраці між країнами в рамках певного регіону. Цей процес може проявлятися у різних формах [12].

Регіональний характер економічної інтеграції полягає в розвитку торгових угод між країнами регіону. Ці угоди є ключовим аспектом сучасної багатосторонньої торгової системи. Одним із прикладів багатосторонньої торгової угоди є Генеральна угода про тарифи та торгівлю (ГАТТ). ГАТТ працювала над зниженням тарифів та інших торгових бар'єрів між країнами-членами [12].

Міжнародна економічна інтеграція має ряд переваг, зокрема [12]:

- збільшення торгівлі та інвестицій між країнами-членами: зняття торгових бар'єрів, таких як мита та квоти, між країнами-членами інтеграційного угруповання стимулює зростання торгівлі товарами та послугами;
- створення нових робочих місць та економічне зростання: зростання торгівлі та інвестицій веде до створення нових робочих місць та динамічного розвитку економіки країн-членів;
- зниження цін для споживачів: підвищення конкуренції на інтегрованому ринку призводить до зниження цін на товари та послуги для споживачів;
- підвищення конкурентоспроможності підприємств: завдяки доступу до ширшого ринку та можливості співпрацювати з іноземними партнерами, підприємства країн-членів інтеграційного угруповання стають більш конкурентоспроможними на світовому ринку;
- сприяння миру та стабільності в регіоні: економічна співпраця та взаємозалежність між країнами-членами інтеграційного угруповання роблять їх менш схильними до конфліктів та воєн.

Однак існують також деякі потенційні недоліки регіональної економічної інтеграції, такі як [12]:

- дискримінація країн, які не є членами угоди: країни, які не є членами інтеграційного угруповання, можуть стикатися з дискримінацією у вигляді вищих мит, квот та інших торгових бар'єрів;

- збільшення нерівності між країнами–членами: більш розвинені країни–члени інтеграційного угруповання, як правило, отримують більшу вигоду від інтеграції, ніж менш розвинені;

- можливість втрати суверенітету країнами–членами: приєднуючись до інтеграційного угруповання, країни–члени беруть на себе зобов'язання узгоджувати свою економічну політику з іншими учасниками.

Отже, міжнародна економічна інтеграція може бути потужним інструментом для сприяння економічному зростанню та розвитку. А для кращого розуміння МЕІ потрібно розглянути форми та етапи розвитку.

1.2. Форми (етапи розвитку) міжнародної економічної інтеграції

Сучасний світ характеризується стрімким розвитком міжнародних економічних відносин, однією з ключових рис якого є зростаюча інтеграція національних економік. Цей процес нерозривно пов'язаний з поглибленням взаємодії країн у різних сферах господарської діяльності, що веде до створення більш тісних економічних зв'язків та формування нових форм співпраці [18].

Процес міжнародної економічної інтеграції не є однорідним. Він проходить певні етапи розвитку, кожен з яких характеризується своїми особливостями та глибиною економічних зв'язків між країнами. Для кращого розуміння МЕІ важливо розглянути різні форми інтеграції такі, як [18]:

- зона вільної торгівлі;
- митний союз;
- спільний ринок;
- економічний союз;
- політична та економічна інтеграція.

Зона вільної торгівлі (ЗВТ) – це група країн, які погодилися усунути митні тарифи та інші торгові бар'єри на торгівлю між собою, але зберігають свої власні митні тарифи та торгові політику щодо країн, які не є членами ЗВТ.

ЗВТ може охоплювати торгівлю товарами, послугами, інвестиціями та рух робочої сили та ін.[18].

Особливості ЗВТ [18]:

- збільшення торгівлі – призводить до збільшення торгівлі між країнами–членами за рахунок зниження торгових бар'єрів;
- спеціалізація – стимулює спеціалізацію країн на виробництві тих товарів та послуг, які вони можуть виробляти найефективніше;
- збільшення конкурентоспроможності – підсилює конкуренцію між країнами–членами, що змушує їх підвищувати ефективність виробництва та знижувати ціни;
- економічне зростання – може призвести до економічного зростання в країнах–членах за рахунок збільшення торгівлі, спеціалізації та конкурентоспроможності.

Секретаріат ЗВТ – це постійний орган, створений для забезпечення належного функціонування та розвитку ЗВТ. Він виконує ряд важливих функцій, які сприяють співпраці та взаємодії між країнами–членами. Основні функції Секретаріату ЗВТ [18]:

1. Моніторинг виконання угоди про ЗВТ
 - секретаріат збирає та аналізує інформацію про виконання країнами–членами зобов'язань, взятих на себе в рамках угоди про ЗВТ;
 - Він відстежує торгові потоки, тарифи, нетарифні бар'єри та інші аспекти, що впливають на функціонування ЗВТ.
2. Надання форуму для вирішення спорів
 - секретаріат забезпечує платформу для вирішення спорів, що виникають між країнами–членами ЗВТ стосовно тлумачення або застосування угоди;
 - він може надавати консультації та посередництво у вирішенні таких спорів.
3. Сприяння співпраці між країнами–членами

- секретаріат організовує зустрічі та конференції для країн–членів ЗВТ, де вони можуть обговорювати питання, що стосуються їхньої співпраці;
- він також може сприяти обміну інформацією та найкращими практиками між країнами–членами.

Таблиця 1.2 – Приклади зони вільної торгівлі

Назва	Тип	Покриття	Дата набрання чинності
Угода АСЕАН про торгівлю послугами (ATISA)	Угода про економічну інтеграцію	Послуги	05 квітня 2021 р
Корея, Республіка – Ізраїль	Угода про вільну торгівлю та Угода про економічну інтеграцію	Товари та послуги	01 грудня 2022 р
ЄС – Нова Зеландія	Угода про вільну торгівлю та Угода про економічну інтеграцію	Товари та послуги	01 травня 2024 р

Джерело: складено автором за даними [31].

Митний союз являє собою глибший рівень економічної інтеграції порівняно із зоною вільної торгівлі. Митні союзи пропонують шлях до глибшої економічної інтеграції та більшого ринку для бізнесу. Однак такі виклики, як гармонізація регулювання та забезпечення чесної конкуренції між членами, потребують вирішення [18].

Митний союз – це форма економічної інтеграції, в межах якої товари, що вільно переміщуються, не підлягають митному оподаткуванню та іншим еквівалентним заходами державного регулювання [18].

Існує два основних типи митного союзу [18]:

1. Частковий:

- учасники зобов'язані усунути митні збори та інші еквівалентні заходи лише щодо деяких товарів;
- зберігаються мита на інші товари;
- можуть бути винятки для певних галузей або видів діяльності.

2. Повний:

- учасники зобов'язані усунути митні збори та інші еквівалентні заходи щодо всіх товарів;
- немає винятків;
- зберігається спільний зовнішній митний тариф.

Митний союз являє собою угоду між двома чи більше країнами, яка передбачає на рис. 1.2 [18].

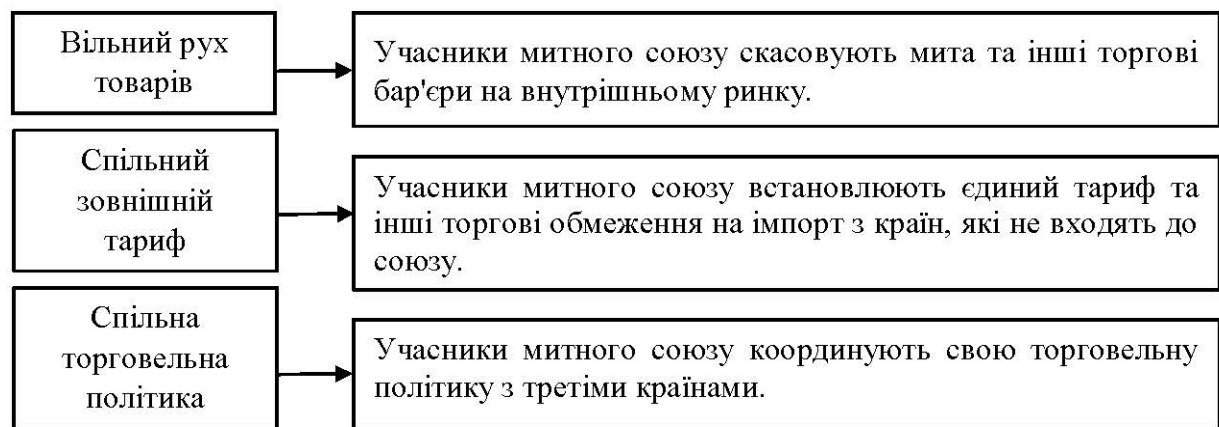

Рисунок 1.2 – Ключові характеристики митного союзу

Джерело: складено автором за даними [18].

Митний союз, як і будь-яка інтеграційна структура, володіє певною інституційною системою для забезпечення свого функціонування. Прикладом може стати МЕРКОСУР. Рада спільного ринку та Група спільного ринку – два основні органи МЕРКОСУР. Рішення цих органів є обов'язковими для виконання та затверджуються за поданням спеціальних комісій. Також, в рамках митного союзу діє Комісія з торгівлі МЕРКОСУР та Адміністративний секретаріат [23].

Спільний ринок – це економічний союз, в якому країни-члени домовляються про вільний рух товарів, капіталу, послуг та людей. Це означає, що між країнами-членами не існує митних зборів, квот або інших торгових бар'єрів. Крім того, члени спільного ринку зазвичай мають спільні зовнішні тарифи та торговельну політику стосовно не членів [18].

Характеристика спільного ринку: вільний рух товарів, вільний рух послуг, вільний рух капіталу, вільний рух робочої сили та спільна зовнішня торгівля [18].

Особливості спільного ринку: спільні правила (країни–члени погоджуються на спільні правила щодо таких питань, як конкуренція, захист прав споживачів та захист навколишнього середовища; інституція (Спільний ринок має спільні інституції: парламент, суд та виконавчу владу); суверенітет (країни–члени зберігають свій суверенітет, але вони погоджуються передати деякі повноваження спільним інституціям) [18].

Європейський Союз пройшов шлях від митного союзу до повноцінного спільного ринку. Вільний рух товарів, послуг, людей і капіталу створив величезну інтегровану економічну силу. Це демонструє потенціал спільних ринків для сприяння економічному зростанню та регіональному співробітництву [22].

Економічний і валютний союз (ЕВС) являє собою найвищий рівень економічної інтеграції між групою країн. Він поєднує в собі риси спільного ринку з єдиною валютою та єдиною монетарною політикою [18].

ЕВС спирається на фундамент спільного ринку, додаючи до нього такі ключові характеристики, що наведені на рис. 1.3 [18].

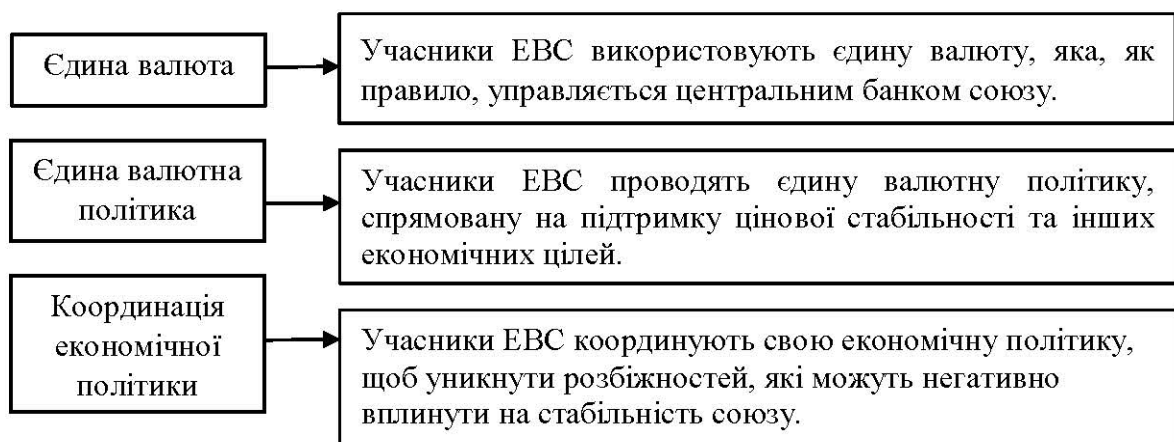

Рисунок 1.3 – Ключові характеристики спільного ринку

Джерело: складено автором за даними [18].

Європейський економічний і валютний союз є найяскравішим прикладом економічного союзу, створеного ЄС. До нього входять країни-члени, які прийняли євро як спільну валюту і координують свою монетарну та фіскальну політику через такі інституції, як Європейський центральний банк та Єврогрупа [5].

Політична та економічна інтеграція, також відома як повна інтеграція, являє собою найвищий рівень регіональної співпраці між суверенними державами. Вона передбачає об'єднання суверенітету, створення наднаціональних інституцій та вироблення спільної політики в різних галузях. Повна інтеграція має на меті створення єдиного політичного та економічного об'єднання, що сприяє миру, стабільності та процвітанню серед держав-членів [18].

Повна інтеграція, як правило, передбачає створення наднаціональних інституцій, наділених законодавчими, виконавчими та судовими повноваженнями для управління інтегрованим об'єднанням. Ці інституції часто включають парламент, раду міністрів і судовий орган, відповідальний за тлумачення і застосування спільних законів і правил [18].

Вироблення єдиного та гармонізованого законодавства та систем регулювання є ключовим аспектом політичної та економічної інтеграції. Це може допомогти усунути бар'єри для торгівлі та інвестицій, сприяти добросовісній конкуренції, захищати права споживачів та навколишнє середовище, а також стимулювати інновації [18].

Таблиця 1.3 – Переваги та недоліки єдиного законодавства та систем регулювання

Переваги	Недоліки
збільшення торгівлі та інвестицій, знижуючи бар'єри та підвищуючи прозорість	складність узгодження цілей та інтересів
зниження цін за рахунок зниження конкуренції та підвищення ефективності	міждержавні конфлікти: війна, економічний тиск, політичне втручання

Продовження табл. 1.3

Переваги	Недоліки
підвищення стандартів, встановлюючи чіткі вимоги та забезпечуючи їх дотримання	адміністративні витрати, пов'язані з координацією, впровадженням, оновленням та дотриманням правил
більш стійкий розвиток, стимулюючи інновації, захищаючи довкілля та забезпечуючи справедливий розподіл ресурсів	різний рівень розвитку може призвести до неефективності, та конфліктів

Джерело: складено автором за даними [22].

Спільна політика – держави–члени повністю інтегрованих утворень узгоджують свою політику в різних секторах, включаючи торгівлю, фінанси, імміграцію та оборону. Спільна політика спрямована на усунення внутрішніх бар'єрів, сприяння співпраці та колективне вирішення спільних проблем [3].

Єдиним прикладом повної інтеграції є Європейський Союз, до складу якого станом на 2023 рік входять 27 держав. Створений після Другої світової війни, ЄС перетворився на високоінтегроване утворення з наднаціональними інституціями, єдиним ринком, спільною валютою (євро) та спільною політикою в різних сферах, включаючи торгівлю, сільське господарство та захист навколишнього середовища [22].

Таким чином, міжнародна економічна інтеграція має різні форми та етапи розвитку, які по різному впливають та інтеграцію. Для кращого розуміння потрібно розглянути приклади інтеграційних угруповань.

1.3 Основні інтеграційні угруповання світу

У сучасному світі інтеграційні процеси відіграють дедалі більшу роль. Країни об'єднуються в союзи та співтовариства, щоб співпрацювати в різних сферах: економіці, політиці, безпеці, культурі тощо. Це дозволяє їм вирішувати спільні проблеми, стимулювати розвиток та підвищувати добробут своїх громадян.

Інтеграційні угруповання відіграють важливу роль, що сприяє економічному зростанню, стимулюють торгівлю та інвестиції, вирішують спільні проблеми та забезпечують мир і безпеку. Для розгляду основних інтеграційних угруповань світу розглянемо такі основні характеристики:

- історія заснування;
- кількість країн–учасниць;
- форма інтеграції;
- географічні дані.

Європейський Союз (ЄС) є чудовим прикладом регіональної інтеграції, представляючи собою найбільш розвинуте та інтегроване об'єднання у світі. З 27 країнами–членами, що охоплюють всю Європу, ЄС досяг безпрецедентного рівня співпраці в різних сферах, включаючи економіку, політику та безпеку [22].

Коріння ЄС можна простежити в період після Другої світової війни, коли європейські лідери прагнули запобігти майбутнім конфліктам, сприяючи економічному співробітництву та інтеграції. Попередником ЄС було Європейське об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС), створене в 1951 році шістьма країнами–засновницями: Бельгією, Францією, Німеччиною, Італією, Люксембургом та Нідерландами. Ця ініціатива перетворилася на Європейське економічне співтовариство (ЄЕС) та Європейське співтовариство з атомної енергії (Євратом) у 1957 році, разом відомі як Європейські співтовариства [22].

Наступні десятиліття були періодом стабільного зростання та розширення. Нові держави–члени приєдналися до союзу, привносячи в нього різноманітні економіки та культури. Єдиний європейський акт 1986 року ще більше зміцнив спільний ринок, усунувши внутрішні бар'єри та сприяючи глибшій економічній інтеграції. Маастрихтський договір 1993 року ознаменував значний стрибок вперед, заснувавши Європейський Союз і запровадивши спільну валюту – євро [22].

Станом на 2023 ЄС складається з 27 країн–членів, що охоплюють величезну географічну територію Західної, Центральної та Східної Європи.

Серед них такі великі держави, як Німеччина, Франція, а також менші країни, такі як Мальта, Кіпр та Естонія [22].

ЄС займає площу приблизно 4,3 мільйона квадратних кілометрів, що робить його сьомою за величиною територією у світі. Територія ЄС охоплює значну частину Європи, включаючи різноманітні ландшафти, кліматичні умови та культури. Від північних районів Фінляндії до сонячних берегів Греції, територія ЄС пропонує багате розмаїття географічних особливостей та історичних пам'яток [22].

За оцінкою на 2021 рік в ЄС проживає понад 447 мільйонів людей, що робить його третім за чисельністю населення регіоном світу. Його населення є різноманітним, з різними мовами, релігіями та традиціями, представленими в державах-членах. Чисельність населення ЄС зростала протягом багатьох років, чому сприяли такі фактори: імміграція, природний приріст населення, територіальне розширення [22].

ЄС функціонує на принципах наднаціональності та міжурядовості, поєднуючи елементи обох для досягнення своїх цілей. Європейська комісія, Європейський парламент, Рада Європейського Союзу та Європейський суд – інституційна структура ЄС. Європейський Союз створив єдиний ринок, митний союз і спільну валюту – євро, що сприяє вільному переміщенню товарів, послуг, капіталу і людей в межах його кордонів. Крім того, ЄС проводить політику в таких сферах, як сільське господарство, конкуренція, навколишнє середовище та зовнішня політика, спрямовану на сприяння економічному процвітання, соціальній згуртованості та екологічній стійкості [22].

Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ) виникла в 1960 році як альтернатива Європейському економічному співтовариству (ЄЕС), яке пізніше стало Європейським Союзом (ЄС). Вона була створена відповідно до Стокгольмської конвенції сімома країнами-засновницями: Австрією, Данією, Норвегією, Португалією, Швецією, Швейцарією та Сполученим Королівством.

Основною метою ЄАВТ було сприяння вільній торгівлі між країнами–членами при збереженні їхнього суверенітету та незалежності [21].

Спочатку ЄАВТ складалася з семи країн–членів, але з роками її склад зазнав кількох змін. Сьогодні вона складається з чотирьох країн–членів: Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія та Швейцарія. Ці країни розташовані в Північній та Центральній Європі і поділяють прихильність до вільної торгівлі та економічного співробітництва [21].

Економіка ЄАВТ ґрунтується на вільній торгівлі та співпраці між країнами–членами. У 2023 році ВВП ЄАВТ становив 1,8 трильйона доларів США, що робить її однією з найбагатших зон вільної торгівлі у світі. Основними товарами, що торгуються в ЄАВТ, є промислові товари, сільськогосподарська продукція та послуги. Країни–члени також тісно співпрацюють в таких сферах, як дослідження та розробки, освіта та захист навколишнього середовища [21].

Ось деякі з ключових економічних показників ЄАВТ на 2023 рік [21]:

- ВВП на душу населення: 45 000 доларів США;
- Рівень безробіття: 3,8%;
- Рівень інфляції: 2,2%.

ЄАВТ діє як міждержавна організація, спрямована на сприяння вільній торгівлі та економічному співробітництву між країнами–членами. На відміну від ЄС, ЄАВТ не прагне до політичної інтеграції та не проводить спільної політики у сферах, що виходять за межі торгівлі. Натомість, вона наголошує на суверенітеті своїх країн–членів, водночас сприяючи торговельним відносинам шляхом усунення тарифів та інших торговельних бар'єрів [21].

Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА) – це тристороння торговельна угода, укладена в 1994 році, яка створила зону вільної торгівлі між Сполученими Штатами, Канадою та Мексикою. Ця угода мала на меті усунути більшість тарифів і торговельних бар'єрів на товари та послуги між трьома країнами–учасницями, сприяючи поглибленню економічної інтеграції в Північній Америці [9].

Країни–члени НАФТА – Сполучені Штати, Канада та Мексика. З населенням, що перевищує 500 мільйонів осіб, НАФТА створила значний економічний ринок з різноманітними промисловими та сільськогосподарськими секторами [9].

Основним принципом НАФТА було усунення тарифів і торговельних бар'єрів на широкий спектр товарів і послуг, якими торгують країни–члени. Це сприяло збільшенню торговельних потоків, стимулювало економічне зростання та створило нові інвестиційні можливості в регіоні. Крім того, НАФТА створила механізми для вирішення торговельних суперечок між країнами–членами [9].

Незважаючи на початковий успіх, НАФТА зіткнулася з критикою в останні роки. Виникли занепокоєння щодо втрати робочих місць у певних галузях у Сполучених Штатах та впливу зростання торгівлі на навколишнє середовище. У відповідь на ці занепокоєння всі три країни–члени переглянули угоду, врешті–решт досягнувши домовленості про наступну угоду – Угоду США–Мексика–Канада (USMCA), яка набрала чинності у 2020 році [9].

Хоча вона, безперечно, сприяла економічному зростанню і торгівлі в Північній Америці, занепокоєння щодо втрати робочих місць і впливу на навколишнє середовище залишаються. Угода USMCA, яка прийшла на зміну НАФТА, має на меті вирішити деякі з цих проблем, зберігаючи при цьому основу для вільної торгівлі в регіоні [32].

МЕРКОСУР, скорочено від Південноамериканський спільний ринок (ісп. Mercado Común del Sur), був створений у 1991 році з метою сприяння економічній інтеграції та співпраці між країнами–членами в Південній Америці. Його створення було зумовлене бажанням зміцнити регіональні зв'язки, прискорити економічний розвиток і сприяти політичній стабільності в регіоні. У 1980–х роках з підписанням двосторонніх торговельних угод між Аргентиною та Бразилією було розпочато економічну інтеграцію. Визнаючи потенційні вигоди від ширшої економічної співпраці, обидві країни підписали

Асунсьйонський договору 1991 році, офіційно заснувавши МЕРКОСУР разом з Парагваєм та Уругваєм [23].

Наразі МЕРКОСУР складається з чотирьох країн-членів: Бразилія, Аргентина, Уругвай і Парагвай. Ці країни тісно співпрацюють з метою сприяння торгівлі, інвестиціям та економічному зростанню в межах блоку. Кілька асоційованих членів, включаючи Болівію, Чилі, Колумбію, Еквадор, Перу, Гайану та Суринам, також беруть участь у торговельних угодах з МЕРКОСУР. Сукупна територія країн-членів МЕРКОСУР охоплює понад 17 мільйонів квадратних кілометрів, а населення перевищує 295 мільйонів осіб [23].

МЕРКОСУР функціонує як митний союз, метою якого є усунення внутрішніх тарифів і торговельних бар'єрів на товари та послуги, що продаються між країнами-членами. Крім того, він встановлює єдиний зовнішній тариф (ЄЗТ) на товари, що імпортуються з-за меж блоку [23].

Останніми роками МЕРКОСУР зіткнувся з певними викликами. Розбіжності щодо торговельної політики та бюрократичні перепони іноді перешкоджали безперешкодному потоку торгівлі в межах блоку. Крім того, політична нестабільність у деяких країнах-членах також створювала перешкоди для поглиблення інтеграції. Незважаючи на ці виклики, МЕРКОСУР продовжує відігравати вирішальну роль у просуванні регіональної торгівлі та економічного співробітництва в Південній Америці. Нещодавні ініціативи, спрямовані на спрощення регулювання та посилення внутрішньої торгівлі, дають надію на те, що в майбутньому МЕРКОСУР стане більш об'єднаним [23].

Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) була створена 8 серпня 1967 року в Бангкоку, Таїланд, з підписанням Декларації АСЕАН (також відомої як Бангкокська декларація). Її створення було зумовлене прагненням країн Південно-Східної Азії сприяти регіональній стабільності, економічному зростанню та соціальному прогресу на тлі напруженості часів холодної війни та геополітичних викликів [19].

Після свого початкового формування АСЕАН вступила в період стабільного зростання. Бруней–Даруссалам приєднався у 1984 році, В'єтнам – у 1995 році, Лаос і М'янма – у 1997 році, Камбоджа – у 1999 році. Це розширення принесло в організацію різноманітність з точки зору економічного розвитку, політичних систем і культурних особливостей [19].

Зі збільшенням кількості членів АСЕАН зростала і сфера співробітництва. Економічні ініціативи, спрямовані на лібералізацію торгівлі та сприяння інвестиціям, набирали обертів. Знакові угоди, такі як Зона вільної торгівлі АСЕАН (АФТА) у 1992 році та Інвестиційна зона АСЕАН (АІА) у 2000 році, призвели до значного зниження торговельних бар'єрів і сприяли поглибленню економічної інтеграції в регіоні [19].

До складу АСЕАН входять десять країн–членів, а саме: Бруней–Даруссалам, Камбоджа, Індонезія, Лаос, Малайзія, М'янма, Філіппіни, Сінгапур, Таїланд та В'єтнам. Ці країни працюють разом для посилення співпраці та інтеграції в різних сферах, включаючи економічну, політичну, соціальну та культурну [19].

Отже, АСЕАН досягла значних успіхів завдяки таким ініціативам, як Зона вільної торгівлі (АФТА), яка має на меті сприяти лібералізації торгівлі та економічному співробітництву між країнами–членами. Крім того, АСЕАН продовжує розвивати Економічне співтовариство АЕС, яке розглядається як єдиний ринок і виробнича база, що характеризується вільним рухом товарів, послуг, інвестицій та кваліфікованої робочої сили.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1

За результатами першого розділу отримано висновки щодо сутності, форм (етапів розвитку) міжнародної економічної інтеграції, а також стосовно основних інтеграційних угруповань світу.

1. Визначено, що міжнародна економічна інтеграція (МЕІ) є складним процесом, що передбачає поглиблення економічної взаємодії між

країнами через усунення торгових бар'єрів і гармонізацію економічних політик. Вона стимулює зростання торгівлі та інвестицій, сприяє поширенню кращих практик ведення бізнесу.

2. Встановлено, що міжнародна економічна інтеграція розвивається в декілька етапів, кожен з яких характеризується різним рівнем глибини економічних зв'язків між країнами. Основними формами інтеграції є: зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз та політична та економічна інтеграція.

3. Встановлено, що існує кілька ключових інтеграційних угруповань, які відіграють значну роль у світовій економіці. Серед них Європейський Союз, Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА), Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), МЕРКОСУР. Ці угруповання сприяють розвитку економічних зв'язків, зниженню торгових бар'єрів та стимулюванню економічного зростання у відповідних регіонах.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНО–ЕКОНОМІЧНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА КРАЇН АСЕАН

2.1 Аналіз взаємної торгівлі товарами країн АСЕАН

Асоціація держав Південно–Східної Азії (АСЕАН) – це регіональна економічна організація, створена 8 серпня 1967 року з метою сприяння політичному та економічному співробітництву і регіональній стабільності серед її десяти держав–членів [19].

Основними цілями організації є стимулювання регіонального економічного зростання, сприяння соціальному прогресу та сприяння культурному розвитку. Ці цілі можна досягти шляхом підтримки миру і стабільності в регіоні, дотримуючись принципів невтручання і прийняття рішень на основі консенсусу [19].

Станом на 2023 рік до АСЕАН входять: Індонезія, Малайзія, Філіппіни, Сінгапур, Таїланд, Бруней, В'єтнам, Лаос, М'янма та Камбоджа (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Показники площі та населення держав–членів АСЕАН станом на 2022 рік

Країни	Площа земельної ділянки (кв. км)	Населення	Щільність населення (осіб на кв. км)
Бруней	5,270.0	445.4	84.5
Камбоджа	176,520.0	16,843.3	95.4
Індонезія	1,877,519.0	275,719.9	146.9
Лаос	230,800.0	7,442.8	32.2
Малайзія	328,550.0	32,698.1	99.4
М'янма	652,670.0	55,770.2	85.4
Філіппіни	298,170.0	111,572.3	374.2
Сінгапур	733.2	5,637.0	7,688.2
Таїланд	510,890.0	66,090.0	129.4
В'єтнам	313,429.0	99,461.7	317.3

Джерело: складено автором за даними [1].

Аналіз торгівлі АСЕАН включає такі етапи [3]:

- аналіз показників експорту та імпорту товарів між країнами АСЕАН та іншими країнами світу за певний період;
- аналіз показників змін в обсягах торгівлі за останні роки;
- аналіз показників основних товарних груп в експорті та імпорті.

Торгівля товарами є важливим фактором, що впливає на економічне зростання та розвиток країн. Вона стимулює виробництво, створює робочі місця та забезпечує доступ до нових ринків та товарів [19].

АСЕАН відіграє важливу роль у світовій економіці, будучи однією з найбільших зон вільної торгівлі. Торгівля між країнами–членами АСЕАН значно зросла за останні роки, частково завдяки численним угодам про вільну торгівлю, які були підписані.

Ці угоди допомогли знизити тарифи та інші бар'єри для торгівлі, що стимулювало інвестиції та економічне зростання в регіоні (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Основні торговельні угоди між країнами АСЕАН

Угода	Дата підписання	Опис
Зона вільної торгівлі АСЕАН (АФТА)	1992	АФТА була створена з метою усунення тарифних і нетарифних бар'єрів між країнами–членами АСЕАН. Основним механізмом для досягнення цієї мети є схема Спільних ефективних преференційних тарифів (СЕПТ).
Рамкова угода АСЕАН про послуги (АFAS)	1995	АFAS має на меті суттєве усунення обмежень на торгівлю послугами між країнами–членами АСЕАН, сприяючи вільному руху послуг в регіоні.
Угода АСЕАН про торгівлю товарами (АТІGА)	2010	Угода АТІGА об'єднує всі попередні ініціативи та угоди, пов'язані з торгівлею товарами в рамках Зони вільної торгівлі АСЕАН, в єдиний комплексний документ, що сприяє вільному руху товарів в регіоні АСЕАН.
Комплексна інвестиційна угода АСЕАН (АСІА)	2012	АСІА спрямована на створення вільного та відкритого інвестиційного режиму в АСЕАН з метою досягнення економічної інтеграції.
Економічне співтовариство АСЕАН (АЕС)	2015	АЕС має на меті створити єдиний ринок і виробничу базу, сприяючи вільному руху товарів, послуг, інвестицій, кваліфікованої робочої сили та вільному переміщенню капіталу в регіоні.

Джерело: складено автором за даними [19].

Загальний тренд зростання експорту відзначається у більшості країн АСЕАН протягом аналізованого періоду (табл. 2.3). Сінгапур і Малайзія мають найвищий рівень експорту. Камбоджа відзначилася різким зростанням експорту у 2020 році, але після цього відбулася помітна спадна тенденція. Індонезія також відзначилася значним зростанням експорту у 2022 році. Лаос, Філіппіни, Таїланд і В'єтнам також показали стабільне зростання експорту.

Таблиці 2.3 – Динаміка експорту товарів між країнами АСЕАН по країнам за 2018 – 2022 роки (млн. дол. США)

Країни	2018	2019	2020	2021	2022
Бруней	1,847.3	2,486.9	2,654.5	3,707.4	5,661.3
Камбоджа	954.7	1,360.2	3,772.6	1,202.8	1,453.6
Індонезія	41,913.2	41,464.5	36,420.2	48,021.6	61,325.7
Лаос	1,775.8	3,512.7	2,928.8	4,352.6	5,825.8
Малайзія	71,132.6	68,557.1	65,075.6	82,858.1	104,252.1
М'янма	4,201.9	4,283.5	4,385.6	4,543.3	4,843.7
Філіппіни	11,181.1	10,815.7	10,243.8	12,152.5	13,457.1
Сінгапур	121,903.5	112,026.6	93,997.3	121,277.6	147,185.3
Таїланд	64,962.3	62,885.1	55,503.9	65,084.5	71,930.2
В'єтнам	24,634.2	24,919.6	23,128.6	28,779.8	33,899.7

Джерело: складено автором за даними [2].

Спостерігається загальний тренд зростання імпорту товарів в більшості країн АСЕАН 2018 – 2022 років (табл. 2.4). Сінгапур має найбільший обсяг імпорту. Малайзія також відзначилася значним зростанням імпорту, з особливо великим приростом у 2022 році. Камбоджа, Філіппіни, Таїланд і В'єтнам демонструють стабільне зростання імпорту. Індонезія показує тенденцію до зростання імпорту.

Таблиці 2.4 – Динаміка імпорту товарів між країнами АСЕАН по країнам за 2018 – 2022 роки (млн. дол. США)

Країни	2018	2019	2020	2021	2022
Бруней	1,346.2	1,637.5	2,013.1	2,569.0	3,378.4
Камбоджа	7,030.8	7,589.7	7,326.8	10,924.5	12,784.2
Індонезія	46,013.9	39,887.9	29,880.3	40,010.7	50,249.6
Лаос	3,820.7	3,514.9	3,000.7	3,348.0	4,481.5

Продовження табл. 2.4

Країни	2018	2019	2020	2021	2022
Малайзія	55,691.7	49,538.1	41,743.4	56,232.9	73,439.8
М'янма	8,678.4	8,086.5	7,104.2	7,227.8	9,153.1
Філіппіни	29,966.8	30,619.1	25,089.6	36,913.5	42,312.8
Сінгапур	78,525.7	78,449.9	80,164.0	92,734.0	106,784.4
Таїланд	37,260.0	48,857.7	42,221.4	48,785.5	56,841.2
В'єтнам	31,813.3	32,111.2	30,451.4	41,113.6	47,206.1

Джерело: складено автором за даними [2].

Таблиця 2.5 надає інформацію про динаміку товарообігу та сальдо торгівлі товарами в межах АСЕАН за період з 2018 по 2022 рік. Бруней, Малайзія, та Сінгапур мають позитивний баланс торгівлі у всіх роках. Камбоджа, Індонезія, М'янма, Філіппіни, Таїланд, та В'єтнам мають негативний баланс торгівлі.

Таблиці 2.5 – Динаміка товарообігу та сальдо торгівлі товарами між країнами АСЕАН по країнам за 2018 – 2022 роки (млн. дол. США)

Країна	Товарообіг				
	2018	2019	2020	2021	2022
Бруней	3,193.5	4,124.3	4,667.6	6,276.3	9,039.7
Камбоджа	7,985.5	8,949.9	11,099.4	12,127.4	14,237.8
Індонезія	87,927.1	81,352.4	66,300.6	88,032.3	111,575.3
Лаос	5,596.6	7,027.6	5,929.5	7,700.6	10,307.2
Малайзія	126,824.3	118,095.2	106,818.9	139,091.0	177,692.0
М'янма	12,880.3	12,370.0	11,489.8	11,771.1	13,996.8
Філіппіни	41,147.8	41,434.8	35,333.5	49,066.0	55,769.9
Сінгапур	200,429.2	190,476.4	174,161.3	214,011.6	253,969.7
Таїланд	102,222.2	111,742.8	97,725.3	113,870.0	128,771.4
В'єтнам	56,447.5	57,030.7	53,580.0	69,893.4	81,105.8
Країна	Сальдо торгівлі				
	2018	2019	2020	2021	2022
Бруней	501.1	849.4	641.4	1,138.4	2,282.9
Камбоджа	-6,076.1	-6,229.5	-3,554.2	-9,721.7	-11,330.6
Індонезія	-4,100.7	1,576.6	6,539.9	8,010.9	11,076.1
Лаос	-2,044.9	-2.2	-71.9	1,004.6	1,344.3
Малайзія	15,440.9	19,019.0	23,332.2	26,625.2	30,812.3
М'янма	-4,476.5	-3,803.0	-2,718.6	-2,684.5	-4,309.4
Філіппіни	-18,785.7	-19,803.4	-14,845.8	-24,761.0	-28,855.7
Сінгапур	43,377.8	33,576.7	13,833.3	28,543.6	40,400.9
Таїланд	27,702.3	14,027.4	13,282.5	16,299.0	15,089.0
В'єтнам	-7,179.1	-7,191.6	-7,322.8	-12,333.8	-13,306.4

Джерело: складено автором за даними [2].

В таблиці 2.6, торгівля між країнами–членами АСЕАН, яка зосереджена на електричних машинах, паливі, транспортних засобах та механічних пристроях. Існує значний внутрішньорегіональний імпорт та експорт цих товарів.

Таблиця 2.6 – Топ 5 товарів експорту та імпорту між країнами–членами АСЕАН за 2022 рік (млн. дол. США)

Експорт			Імпорт		
Товари	Вартість	Частка (%)	Товари	Вартість	Частка (%)
Електричні машини та частини до них; звукозаписувальні та звуковідтворювальні пристрої, частини та приладдя до них	111,955.4	24.9	Палива мінеральні, олії мінеральні та продукти їх перегонки; бітумінозні речовини; воски мінеральні	106,938.1	26.3
Палива мінеральні, олії мінеральні та продукти їх перегонки; бітумінозні речовини; воски мінеральні	98,492.3	21.9	Електричні машини та частини до них; звукозаписувальні та звуковідтворювальні пристрої, частини та приладдя до них	91,007.8	22.4
Ядерні реактори, котли, машини та механічні пристрої; їх частини	39,258.8	8.7	Ядерні реактори, котли, машини та механічні пристрої; їх частини	29,882.0	7.3
Природні, культивовані перли; дорогоцінне, напівдорогоцінне каміння; дорогоцінні метали та вироби з них; імітація ювелірних виробів; монета	19,370.2	4.3	Транспортні засоби, крім залізничного або трамвайного рухомого складу та їх частини і приладдя	18,824.1	4.6
Транспортні засоби, крім залізничного або трамвайного рухомого складу та їх частини і приладдя	18,763.5	4.2	Пластмаси та вироби з них	14,196.3	3.5
Інші	145,546.1	36.1	Інші	145,782.8	35.9
Всього	449,834.5	100	Всього	406,631.0	100

Джерело: складено автором за даними [2].

Асоціація держав Південно–Східної Азії активно розвиває співпрацю з третіми країнами, прагнучи досягти спільних цілей у сфері політики, економіки, безпеки та соціально–культурного розвитку. Щоб досягти кращої співпраці, укладаються угоди між країнами або організаціями.

Для кращого розуміння співпраці важливо зазначити торговельні угоди країн–членів АСЕАН з третіми країнами (табл. 2.7), адже дані угоди впливають на економічний стан АСЕАН.

Таблиця 2.7 – Основні торговельні угоди країн–членів АСЕАН з третіми країнами

Угода	Країни–учасники	Дата підписання	Мета
Угода про вільну торгівлю ASEAN–Китай (ACFTA)	Країни–члени АСЕАН та Китай	2002	Розширення АФТА на Китай.
Угода про вільну торгівлю ASEAN–Японія (AJFTA)	Країни–члени АСЕАН та Японія	2008	Розширення АФТА на Японію.
Угода про вільну торгівлю ASEAN–Корея (AKFTA)	Країни–члени АСЕАН та Південна Корея	2009	Розширення АФТА на Південну Корею.
Угода про вільну торгівлю ASEAN–Індія (AIFTA)	Країни–члени АСЕАН та Індія	2009	Розширення АФТА на Індію.
Угода про вільну торгівлю ASEAN–Нова Зеландія (ANZFTA)	Країни–члени АСЕАН та Нова Зеландія	2009	Розширення АФТА на Нову Зеландію.

Джерело: складено автором за даними [19].

Динаміка експорту товарів АСЕАН з третіми країнами показує ріст в торгівлі з 2018 по 2022 рік (табл. 2.8). Деякі країни, такі як В'єтнам, Камбоджа та Сінгапур, показують значний зріст у величині експорту протягом цього періоду. Інші країни, такі як М'янма та Бруней, також показали зростання, але в меншому масштабі. Найбільший обсяг експорту в цьому періоді належить Сінгапуру, Індонезії та Малайзії.

Таблиці 2.8 – Динаміка експорту товарів по країнам АСЕАН з третіми країнами за 2018 – 2022 роки (млн. дол. США)

Країни	2018	2019	2020	2021	2022
Бруней	4,724.1	4,552.2	3,953.2	7,749.0	8,346.0
Камбоджа	11,745.6	13,484.6	13,639.5	15,746.8	19,296.9
Індонезія	138,099.4	126,218.5	126,771.6	183,587.9	230,578.6
Лаос	3,624.5	2,296.6	2,158.1	3,347.0	3,738.1
Малайзія	177,539.1	169,531.9	169,534.0	216,475.7	252,648.9
М'янма	12,501.8	13,713.6	12,564.2	9,613.6	12,239.8
Філіппіни	58,126.4	60,111.3	54,970.7	62,465.1	65,520.5
Сінгапур	290,069.8	278,663.3	280,827.5	335,527.6	367,688.4
Таїланд	176,048.2	183,255.6	175,904.3	206,230.2	215,235.1
В'єтнам	219,064.5	239,690.8	258,312.9	307,012.8	337,009.4

Джерело: складено автором за даними [2].

Імпорт товарів по країнам АСЕАН з третіми країнами також відображає позитивну динаміку протягом періоду з 2018 по 2022 рік (табл. 2.9). Деякі країни, зокрема Сінгапур, Індонезія та В'єтнам, показують значний зріст у величині імпорту протягом цього періоду. Інші країни, такі як Камбоджа та Малайзія, також показують значний зріст у величині імпорту.

Таблиці 2.9 – Динаміка імпорту товарів по країнам АСЕАН з третіми країнами за 2018 – 2022 роки (млн. дол. США)

Країни	2018	2019	2020	2021	2022
Бруней	2,811.2	3,465.2	3,330.1	4,660.7	5,954.8
Камбоджа	10,459.2	12,145.7	11,641.2	14,566.0	17,213.6
Індонезія	142,697.4	131,387.8	111,688.5	156,179.3	187,197.5
Лаос	2,027.3	2,282.5	2,012.9	2,537.2	3,134.4
Малайзія	162,279.4	155,386.7	148,987.8	181,935.0	224,521.5
М'янма	10,676.7	10,491.4	10,864.4	7,079.2	8,250.3
Філіппіни	89,036.1	86,755.2	70,071.7	97,094.5	102,819.5
Сінгапур	292,157.9	280,813.3	249,432.0	313,307.0	368,459.3
Таїланд	154,707.4	188,250.7	165,223.0	220,218.1	248,281.6
В'єтнам	205,055.6	221,330.9	230,858.1	289,638.7	311,582.8

Джерело: складено автором за даними [2].

З таблиці 2.10 видно, що загальний товарообіг та сальдо торгівлі товарами по країнам АСЕАН з третіми країнами зростали протягом 2018–2022

років. Країни, такі як Сінгапур та В'єтнам, мають великий обсяг торгівлі та позитивне сальдо, тоді як інші, наприклад, Філіппіни, мають від'ємне сальдо. Індонезія та В'єтнам показують значний ріст обсягу торгівлі, але у випадку Індонезії сальдо торгівлі варіюється. Також варто звернути увагу на зростання торгівлі та сальдо у В'єтнамі, що може відобразити його зростаючу економічну потужність.

Таблиці 2.10 – Динаміка товарообігу та сальдо торгівлі товарами по країнам АСЕАН з третіми країнами за 2018 – 2022 роки (млн. дол. США)

Країна	Товарообіг				
	2018	2019	2020	2021	2022
Бруней	7,535.2	8,017.4	7,283.3	12,409.7	14,300.7
Камбоджа	22,204.8	25,630.3	25,280.7	30,312.8	36,510.4
Індонезія	280,796.9	257,606.3	238,460.1	339,767.2	417,776.1
Лаос	5,651.8	4,579.2	4,171.0	5,884.2	6,872.5
Малайзія	339,818.5	324,918.6	318,521.7	398,410.6	477,170.4
М'янма	23,178.5	24,205.0	23,428.6	16,692.8	20,490.1
Філіппіни	147,162.5	146,866.5	125,042.3	159,559.5	168,340.0
Сінгапур	582,227.7	559,476.6	530,259.5	648,834.6	736,147.7
Таїланд	330,755.7	371,506.3	341,127.3	426,448.2	463,516.7
В'єтнам	424,120.1	461,021.6	489,171.0	596,651.5	648,592.2
Країна	Сальдо торгівлі				
	2018	2019	2020	2021	2022
Бруней	1,912.9	1,087.0	623.1	3,088.3	2,391.2
Камбоджа	1,286.4	1,338.9	2,998.3	1,180.8	2,083.3
Індонезія	-45,579.9	-51,693.0	15,083.1	27,408.6	43,381.1
Лаос	1,597.2	-985.9	145.2	809.8	603.7
Малайзія	15,259.7	14,145.2	20,546.2	34,540.7	28,127.4
М'янма	1,825.1	3,222.2	1,699.8	2,534.4	3,989.5
Філіппіни	-30,909.7	-26,643.9	-150,101.0	-34,629.4	-37,299.0
Сінгапур	-21,588.1	-21,950.0	31,395.5	22,220.6	-9,001.0
Таїланд	21,340.8	-5,995.1	10,681.3	-13,987.9	-33,046.5
В'єтнам	13,908.9	18,359.9	27,454.8	174,374.1	254,266.6

Джерело: складено автором за даними [2].

У таблиці 2.11 наведено топ-5 товарів, які експортує та імпортує АСЕАН з Китаєм протягом 2022 року. Основними товарами експорту з АСЕАН до Китаю є електричні машини та частини до них, звукозаписувальні та звуковідтворювальні пристрої, частини та приладдя до них. Цей сегмент становить значну частку в загальному обсязі експорту з регіону до Китаю, що

свідчить про важливість цього ринку для виробників електроніки та звукового обладнання в АСЕАН.

Щодо імпорту з Китаю до АСЕАН, найбільш значимими товарами є ядерні реактори, котли, машини та механічні пристрої та їх частини, що становить найбільшу частку в імпорті. Це може вказувати на залежність регіону від Китаю щодо імпорту технологічного обладнання та механізмів для різних галузей, включаючи енергетику та промисловість.

Таблиця 2.11 – Топ 5 товарів для експорту та імпорту з АСЕАН до Китаю за 2022 рік (млн. дол. США)

Назва товарів	Експорт з АСЕАН до Китаю	Назва товарів	Імпорт з Китаю до АСЕАН
Електричні машини та частини до них; звукозаписувальні та звуковідтворювальні пристрої, частини та приладдя до них	89,361.7	Електричні машини та частини до них; звукозаписувальні та звуковідтворювальні пристрої, частини та приладдя до них	136,656.0
Палива мінеральні, олії мінеральні та продукти їх перегонки; бітумінозні речовини; воски мінеральні	29,205.2	Ядерні реактори, котли, машини та механічні пристрої; їх частини	68,016.9
Залізо та сталь	20,255.1	Палива мінеральні, олії мінеральні та продукти їх перегонки; бітумінозні речовини; воски мінеральні	19,458.2
Ядерні реактори, котли, машини та механічні пристрої, їх частини	20,029.2	Пластмаси та вироби з них	19,288.9
Пластмаси та вироби з них	12,158.8	Залізо та сталь	17,135.2
Загальний експорт	290,766.5	Загальний імпорт	431,336.6

Джерело: складено автором за даними [2].

Таблиця 2.12 надає інформацію про топ–5 товарів, що експортуються з АСЕАН до Європейського Союзу та імпортуються з ЄС до АСЕАН за 2022 рік. Лідерами серед експортованих товарів є електричні машини та їх частини. На другому місці знаходяться ядерні реактори, котли та механічні пристрої. Ці дві

категорії товарів є високотехнологічними і відображають технологічний потенціал АСЕАН у виробництві.

Найбільшими імпортованими товарами з ЄС до АСЕАН є фармацевтична продукція. Це свідчить про важливість медичної галузі в обміні між регіонами. Взуття та оптичні, фотографічні та медичні прилади також відіграють значну роль у торгівлі між регіонами, що вказує на важливість модного та медичного секторів.

Таблиця 2.12 – Топ 5 товарів для експорту та імпорту з АСЕАН до ЄС за 2022 рік (млн. дол. США)

Назва товарів	Експорт з АСЕАН до ЄС	Назва товарів	Імпорт з ЄС до АСЕАН
Електричні машини та частини до них; звукозаписувальні та звуковідтворювальні пристрої, частини та приладдя до них	49,979.8	Електричні машини та частини до них; звукозаписувальні та звуковідтворювальні пристрої, частини та приладдя до них	22,432.1
Ядерні реактори, котли, машини та механічні пристрої; їх частини	20,230.9	Ядерні реактори, котли, машини та механічні пристрої; їх частини	18,156.3
Взуття; гетри та подібні вироби; частини таких виробів	9,221.4	Фармацевтична продукція	9,927.3
Оптичні, фотографічні, кінематографічні, вимірювальні, контрольні, медичні або хірургічні прилади та апаратура; частини та приладдя до них	7,220.0	Оптичні, фотографічні, кінематографічні, вимірювальні, контрольні, медичні або хірургічні прилади та апаратура; частини та приладдя до них	6,497.1
Жири та олії тваринного або рослинного походження та їх продукти	7,050.0	Транспортні засоби, крім залізничного або трамвайного рухомого складу та їх частини і приладдя	5,297.0
Загальний експорт	176,377.9	Загальний імпорт	118,784.0

Джерело: складено автором за даними [2].

З таблиці 2.13 можна зробити висновки щодо торгівлі між АСЕАН та США у 2022 році. Основними товарами для експорту з АСЕАН до США є

електричні машини та їх частини, ядерні реактори, котли, машини та механічні пристрої. Ці товари займають значну частину експортного обсягу. З імпоротної сторони, найбільший обсяг імпорту з США до АСЕАН припадає на ядерні реактори, котли, машини та їх частини, палива та мінеральні олії, що свідчить про інтенсивність взаємодії в області енергетики та технологій.

Таблиця 2.13 – Топ 5 товарів для експорту та імпорту з АСЕАН до США за 2022 рік (млн. дол. США)

Назва товарів	Експорт з АСЕАН до США	Назва товарів	Імпорт з США до АСЕАН
Електричні машини та частини до них; звукозаписувальні та звуковідтворювальні пристрої, частини та приладдя до них	96,750.7	Ядерні реактори, котли, машини та механічні пристрої; їх частини	23,840.5
Ядерні реактори, котли, машини та механічні пристрої; їх частини	40,436.3	Електричні машини та частини до них; звукозаписувальні та звуковідтворювальні пристрої, частини та приладдя до них	22,899.8
Одяг та приладдя для одягу; трикотажні або в'язані гачком	16,424.8	Палива мінеральні, олії мінеральні та продукти їх перегонки; бітумінозні речовини; воски мінеральні	17,398.2
Меблі; постільна білизна, матраци, матрацні опори, подушки та аналогічні м'які меблі; лампи та освітлювальна арматура; вивіски з підсвічуванням, таблички та подібні вироби	15,798.3	Літальні апарати, космічні апарати та їх частини	8,988.0
Взуття; гетри та подібні вироби; частини таких виробів	13,223.8	Оптичні, фотографічні, кінематографічні, вимірювальні, контрольні, медичні або хірургічні прилади та апаратура; частини та приладдя до них	6,876.9
Загальний експорт	290,964.5	Загальний імпорт	129,480.1

Джерело: складено автором за даними [2].

Зростаюча залежність від сільськогосподарських продуктів ставить питання ефективного використання земельних ресурсів та стійкості сільськогосподарських систем перед сучасними суспільствами.

Основні угоди в АСЕАН, пов'язані з сільськогосподарськими продуктами [19]:

1. Угода про створення зони вільної торгівлі АСЕАН (АФТА);
2. Угода про гармонізацію стандартів на харчові продукти, сільськогосподарські продукти та інші товари (АНSTD);
3. Угода про співпрацю в галузі сільського господарства та риболовлі (АСФА).

Таблиця 2.14 надає огляд експорту та імпорту сільськогосподарської продукції в країнах АСЕАН за період 2021–2022 років. Загальна сума експорту сільськогосподарської продукції з регіону зросла з 176,150.5 млн. дол. США у 2021 році до 195,041.8 млн. дол. США у 2022 році.

Щодо імпорту, загальна частка знизилась з 8.0% у 2021 році до 7.7% у 2022 році. Це може відображати зміни в споживчому попиті або стратегічних рішень країн щодо розвитку внутрішнього сільськогосподарського сектору.

Таблиця 2.14 – Експорт та імпорт сільськогосподарської продукції в АСЕАН, 2021–2022 рр.

Країни	Частка Експорту		Частка Імпорту	
	2021	2022	2021	2022
Бруней	0.4	0.3	8.7	7.1
Камбоджа	5.4	4.9	6.1	6.2
Індонезія	21.9	18.9	11.8	11.2
Лаос	19.7	20.5	16.3	17.5
Малайзія	9.8	9.7	8.6	8.0
М'янма	34.6	27.1	18.0	12.6
Філіппіни	9.1	9.5	13.7	14.4
Сінгапур	3.2	2.9	3.9	3.6
Таїланд	14.3	15.1	6.8	6.5
В'єтнам	8.5	8.6	8.5	8.7
Всього у відсотках	10.2	9.9	8.0	7.7
Загальна сума в (млн. дол. США)	176,150.5	195,041.8	130,099.9	145,785.1

Джерело: складено автором за даними [2].

За таблицею 2.15 можна спостерігати динаміку експорту та імпорту продуктів сільськогосподарського призначення в країнах АСЕАН протягом 2018–2022 років.

Таблиця 2.15 – Динаміка експорту та імпорту 5 основних сільськогосподарських продуктів між країнами АСЕАН в 2018–2022 років (млн. дол. США)

Експорт					
Опис	2018	2019	2020	2021	2022
Тварини; живі	1,019.9	1,129.8	1,422.5	1,007.7	620.0
М'ясо та їстівні м'ясні субпродукти	1,235.1	1,290.7	1,396.1	1,409.5	1,656.4
Риба, ракоподібні, молюски та інші водні безхребетні	13,564.1	13,396.8	12,848.3	13,760.1	15,712.4
Молочні продукти; яйця птахів; натуральний мед; їстівні продукти тваринного походження, в іншому місці не зазначені або не включені	1,680.5	1,821.6	2,047.3	2,162.0	2,320.0
Продукти тваринного походження, в іншому місці не зазначені або не включені	168.5	216.2	179.9	256.9	264.8
Імпорт					
Опис	2018	2019	2020	2021	2022
Тварини; живі	1,486.4	1,917.3	2,103.3	1,968.9	1,389.4
М'ясо та їстівні м'ясні субпродукти	4,507.8	4,798.8	5,095.8	6,698.6	7,962.8
Риба, ракоподібні, молюски та інші водні безхребетні	6,897.1	7,638.7	7,239.2	8,203.4	9,969.0
Молочні продукти; яйця птахів; натуральний мед; їстівні продукти тваринного походження, в іншому місці не зазначені або не включені	5,436.8	5,895.8	5,954.7	6,872.1	8,547.0
Продукти тваринного походження, в іншому місці не зазначені або не включені	741.5	817.0	584.9	638.4	696.6

Джерело: складено автором за даними [2].

Таблиця 2.16 відображає дані про основні країни походження імпорту сільськогосподарської продукції до АСЕАН у 2021 та 2022 роках. Загальна вартість імпорту сільськогосподарської продукції до АСЕАН зросла з 130,099.9 млн. дол. США у 2021 році до 145,785.1 млн. дол. США у 2022 році. Це свідчить про зростання на 15,685.2 млн. дол. США, або приблизно на 12.1%.

У 2021 році на топ–10 країн/регіонів припадало 86.0% від загальної вартості імпорту, а в 2022 році – 87.3%. Це вказує на зростання концентрації імпорту від основних постачальників.

Таблиця 2.16 – Основні країни походження сільськогосподарського імпорту до АСЕАН, 2021 та 2022 роки

2021			2022		
Основні ринки	Вартість (млн. дол. США)	Частка (%)	Основні ринки	Вартість (млн. дол. США)	Частка (%)
США	14,098.1	10.8	США	14,505.1	9.9
Китай	12,446.1	9.6	Китай	14,329.5	9.8
Австралія	10,543.5	8.1	Бразилія	11,632.8	8.0
ЄС–27	10,023.2	7.7	Австралія	11,326.9	7.8
Бразилія	8,794.0	6.8	ЄС–27	10,660.0	7.3
Аргентина	8,013.8	6.2	Аргентина	9,117.6	6.3
Індія	7,038.3	5.4	Індія	8,473.3	5.8
Нова Зеландія	3,396.6	2.6	Нова Зеландія	4,355.1	3.0
Канада	1,877.3	1.4	Канада	2,214.2	1.5
Топ–10 країн/регіонів	111,911.4	86.0	Топ–10 країн/регіонів	127,293.3	87.3

Джерело: складено автором за даними [2].

Таким чином, торгівля країн АСЕАН демонструє значну динаміку та важливість як для регіональної, так і для глобальної економіки. Основними характеристиками торгівлі в межах АСЕАН є різноманітність експортованих та імпортованих товарів, стратегічне розташування країн, а також висока інтеграція у світову торгівлю.

2.2 Аналіз співробітництва в інших сферах

Аналіз розвитку економічного співробітництва країн АСЕАН демонструє значний прогрес, що базується на їхній спільній меті створення інтегрованого економічного простору. Впровадження ініціатив, спрямованих на лібералізацію торгівлі, сприяло зростанню внутрішньорегіонального товарообігу та інвестицій [3].

Сфери для додаткового аналізу співробітництва [19]: прямі іноземні інвестиції; промисловість; співробітництво у сфері митниці.

Прямі іноземні інвестиції (ПІ) в АСЕАН демонструють стійкість і зростання, незважаючи на глобальну економічну невизначеність. Основні угоди в сфері ПІ [19]:

- Угода АСЕАН про гарантії інвестицій (ІГА) була підписана в 1987 році, угода була розроблена з метою сприяння та захисту транскордонних інвестицій між країнами–членами АСЕАН через надання гарантій від некомерційних ризиків;

- Комплексна інвестиційна угода АСЕАН (АСІА) була підписана в 2012 році, АСІА спрямована на створення вільної та відкритої інвестиційної системи в АСЕАН з метою досягнення економічної інтеграції.

- Інвестиційна зона АСЕАН, Ініціатива АСЕАН з інтеграції (Initiative for ASEAN Integration, ІАІ). Вона була започаткована у 2000 році з метою прискорення інтеграції нових членів АСЕАН (Камбоджа, Лаос, М'янма, В'єтнам) у загально–регіональний економічний простір. ІАІ спрямована на зменшення розриву в розвитку між старими і новими членами АСЕАН шляхом надання технічної допомоги, підтримки інфраструктурних проектів та створення сприятливих умов для залучення інвестицій.

Короткий аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій (ПІ) між країнами–членами АСЕАН на період 2018–2022 рр. (табл. 2.17). Зростання становило 25,4% за весь період. 2020 рік був єдиним роком, коли загальний обсяг ПІ в АСЕАН скоротився, через пандемію COVID–19. Найбільшими реципієнтами ПІ в 2022 році були Сінгапур, Індонезія та Таїланд. Найбільшими інвесторами в 2022 році були Сінгапур, Індонезія та Малайзія.

Дані за 2018–2023 роки свідчать про тенденцію до зростання загального обсягу ПІ, що відображає зростаючу привабливість АСЕАН як інвестиційного напрямку (табл. 2.18).

Таблиця 2.17 – Динаміка прямих іноземних інвестицій між країнами-членами АСЕАН на період 2018 – 2022 р. (млн. дол. США)

Країни	2018	2019	2020	2021	2022
Бруней	82.8	-17.9	4.0	43.8	82.6
Камбоджа	788.7	707.5	640.3	630.2	489.8
Індонезія	11,157.0	6,880.5	7,928.0	7,404.0	7,340.8
Лаос	147.2	72.4	79.9	223.7	161.2
Країни	2018	2019	2020	2021	2022
Малайзія	256.1	1,417.5	2,499.6	2,123.7	3,202.0
М'янма	910.8	1,171.3	948.8	527.6	1,495.1
Філіппіни	1,070.2	662.2	295.7	2,582.0	651.7
Сінгапур	3,401.0	2,803.0	2,589.8	5,130.7	6,171.3
Таїланд	1,737.7	5,210.6	1,661.7	1,246.6	4,009.3
В'єтнам	2,851.3	2,441.3	6,278.2	5,672.4	4,477.5
Загальна сума в (млн. дол. США)	22,402.8	21,348.4	22,926.2	25,584.	28,081.2

Джерело: складено автором за даними [2].

Загальний обсяг ІІІ в АСЕАН показує стабільний ріст протягом розглянутого періоду, з невеликим спадом у 2020 році і подальшим відновленням у 2021 і 2022 роках.

Таблиця 2.18 – Динаміка прямих іноземних інвестицій з третіх країн у країни АСЕАН на період 2018 – 2022 р. (млн. дол. США)

Рік	Загальний приплив ІІІ в АСЕАН	Головні країни-джерела	Притоки ІІІ з головних країн-джерел
2018	147,619.5	Японія, ЄС, Китай	ЄС: 18,884.7, Японія: 30,470.9, Китай: 12,863.6
2019	166,056.5	США, Японія, Китай	США: 42,891.8, Японія: 22,718.3, Китай: 9,035.7
2020	119,754.3	США, Японія, ЄС	США: 24,070.2, Японія: 13,850.3, ЄС: 9,257.2
2021	212,943.5	США, ЄС, Японія	США: 35,520.7, ЄС: 27,898.6 Японія: 21,106.0,
2022	225,794.0	США, Японія, ЄС	США: 36,918.1, Японія: 27,215.0, ЄС: 24,376.3

Джерело: складено автором за даними [2].

АСЕАН досягла значного прогресу в розвитку промислового співробітництва між своїми країнами–членами за останні роки. Існує дві основні угоди, які встановлюють рамки для промислового співробітництва між країнами АСЕАН [19]:

– Базова угода про промислові проекти АСЕАН (ВВАІР) підписана в 1989 році – ця угода була спрямована на створення великомасштабних промислових проектів у країнах АСЕАН. Вона зосереджувалася на спільних підприємствах та співпраці для задоволення регіональних потреб у товарах першої необхідності.

– Базова угода про схему промислового співробітництва АСЕАН (АІСО) підписана в 1996 році – ця угода сприяє промислому співробітництву між країнами АСЕАН за допомогою різних ініціатив (спільні підприємства, спільне використання ресурсів, передача технологій)

За наданими даними (рис. 2.1), можна побачити різноманітність торговельних оборотів у регіоні. Країни, такі як Камбоджа та В'єтнам, відзначаються високими показниками експорту, тоді як Індонезія та Малайзія демонструють значний обсяг імпорту.

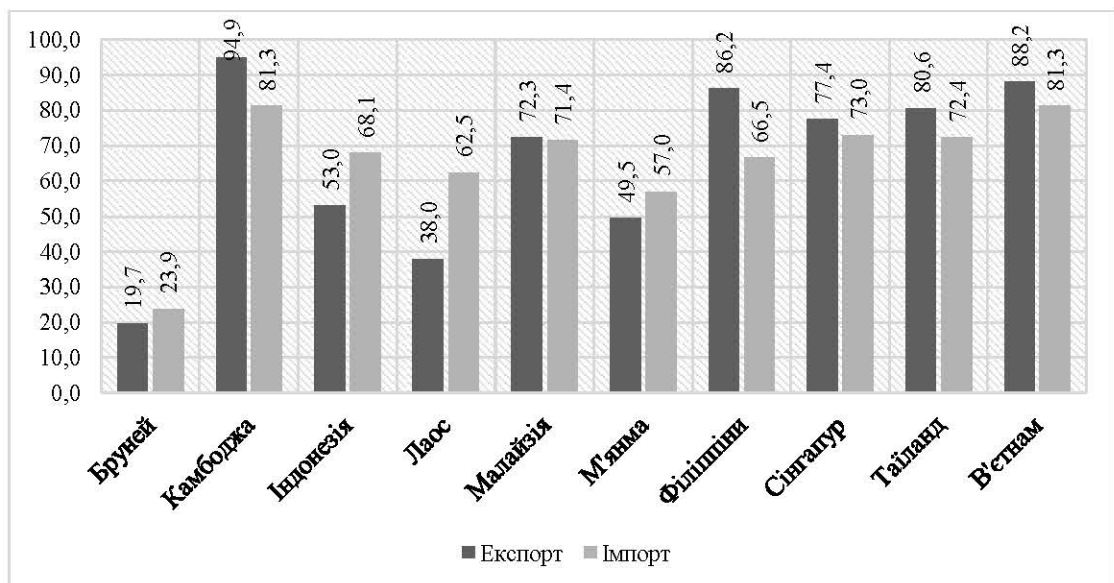

Рисунок 2.1 – Частка переробної промисловості в експорті та імпорті між країнами–членами АСЕАН за 2022 рік.

Джерело: складено автором за даними [2].

Таблиця 2.19 надає огляд частки переробної промисловості у ВВП, зайнятості, експорті та імпорті між країнами–членами АСЕАН за період 2021–2022 років. Загальна сума експорту з регіону зросла з 1,342,337.6 млн. дол. США у 2021 році до 1,472,592.7 млн. дол. США у 2022 році, тоді як загальна сума імпорту збільшилась з 1,252,065.2 млн. дол. США до 1,371,668.6 млн. дол. США відповідно..

Таблиця 2.19 – Частка переробної промисловості у ВВП, зайнятості, експорті та імпорті між країнами–членами АСЕАН, 2021–2022 років

Країни	Частка Експорту		Частка Імпорту	
	2021	2022	2021	2022
Бруней	21.1	19.7	30.4	23.9
Камбоджа	94.5	94.9	85.4	81.3
Індонезія	55.7	53.0	71.8	68.1
Лаос	42.2	38.0	68.5	62.5
Малайзія	76.8	72.3	76.7	71.4
М'янма	49.5	49.5	61.1	57.0
Філіппіни	87.0	86.2	72.5	66.5
Сінгапур	81.3	77.4	76.0	73.0
Таїланд	81.7	80.6	77.5	72.4
В'єтнам	88.4	88.2	84.0	81.3
Загальна сума в (млн. дол. США)	1,342,337.6	1,472,592.7	1,252,065.2	1,371,668.6

Джерело: складено автором за даними [2].

АСЕАН активно співпрацює у сфері митниці з метою сприяння економічній інтеграції, полегшення торгівлі та забезпечення безпеки в регіоні. Це співробітництво є важливим компонентом реалізації економічної спільноти АСЕАН (АЕС), яка спрямована на створення єдиного ринку і виробничої бази [3].

Однією з ключових ініціатив АСЕАН у сфері митниці є реалізація АСЕАНської єдиної віконної системи (ASEAN Single Window, ASW). ASW спрямована на спрощення процедур митного оформлення шляхом електронного обміну інформацією між митними органами держав–членів. Це значно скорочує час на оформлення товарів і зменшує витрати на транзакції, що сприяє прискоренню товарообігу в регіоні [19].

АСЕАН також працює над гармонізацією митних процедур та стандартів відповідно до міжнародних норм, таких як Рамкові стандарти безпеки і полегшення світової торгівлі Всесвітньої митної організації. Це включає прийняття спільних митних кодексів, модернізацію митної інфраструктури та підвищення професійної підготовки митних службовців [19].

Таким чином, співробітництво АСЕАН у сфері митниці є важливим елементом регіональної економічної інтеграції, спрямованим на спрощення торгівлі, забезпечення безпеки та підвищення конкурентоспроможності регіону на глобальному ринку.

2.3 Аналіз співпраці в рамках АСЕАН+3

АСЕАН+3, що включає Асоціацію держав Південно–Східної Азії (АСЕАН), а також Китай, Японію та Південну Корею, слугує основою для регіонального співробітництва у Східній Азії. Ця платформа була створена для обговорення питань регіональної безпеки, економічної інтеграції та розвитку. Початком співпраці в рамках програми АСЕАН+3 [20]:

1997 рік: Перший саміт АСЕАН+3 відбувся в Куала–Лумпурі, Малайзія. Ця зустріч заклала основу для формального діалогу та співпраці між країнами АСЕАН та Китаєм, Японією і Південною Кореєю.

1999 рік: На саміті в Манілі, Філіппіни, було прийнято рішення про регулярні зустрічі на рівні лідерів країн АСЕАН+3. Ця зустріч вважається важливим кроком до формалізації співпраці.

2000 рік: Угода про розвиток фінансового співробітництва, яка включає Chiang Mai Initiative (Ініціатива Чіангмай) – регіональний механізм валютного обміну для запобігання фінансовим кризам.

2002 рік: Прийняття "Балійської декларації про партнерство у Східній Азії" під час саміту АСЕАН в Балі, Індонезія. Декларація визначила напрямки

співпраці у різних сферах, включаючи політику, економіку, безпеку та соціокультурні аспекти.

АСЕАН+3 створює сприятливі умови для розширення торгівлі та інвестицій між країнами–членами. З моменту свого створення, ініціатива сприяла зниженню тарифних бар'єрів, поліпшенню митного співробітництва та спрощенню торговельних процедур. Це дозволило значно збільшити обсяги двосторонньої та багатосторонньої торгівлі [20].

З 2018 по 2022 рік експорт з країн АСЕАН до Китаю постійно зростає, досягнувши найвищого значення в 2022 році – 290,766.5 млн доларів США. Спостерігалась схожа тенденція й у випадку імпорту з Китаю до країн АСЕАН. У той же час, експорт з АСЕАН до Японії та Південної Кореї також збільшувався, проте з меншою швидкістю (табл. 2.20).

Таблиця 2.20 – Динаміка експорту та імпорту товарів країн–партнерів АСЕАН+3 в період 2018–2022 р. (млн дол. США)

Рік	Експорт з АСЕАН до Китаю	Імпорт з Китаю до АСЕАН	Експорт з АСЕАН до Японії	Імпорт з Японії до АСЕАН	Експорт з АСЕАН до Південної Кореї	Імпорт з Південної Кореї до АСЕАН
2018	197,679.5	280,855.5	114,767.3	115,345.5	160,727.7	118,456.0
2019	202,550.0	305,413.2	109,910.5	116,118.7	156,506.5	121,411.4
2020	218,890.0	299,727.7	102,740.6	102,240.7	154,966.7	113,987.3
2021	281,813.2	388,441.9	114,819.9	126,518.8	189,793.5	146,569.6
2022	290,766.5	431,336.6	133,310.9	135,274.8	222,768.1	158,924.5

Джерело: складено автором за даними [2].

Економічна інтеграція в рамках АСЕАН +3 також включає реалізацію проектів з розвитку інфраструктури. Наприклад, ініціатива «Один пояс, один шлях» Китаю сприяє будівництву транспортних коридорів, що полегшує торговельні потоки між країнами регіону. Співпраця з країнами АСЕАН мала значний вплив на розвиток Японії, Китаю та Південної Кореї, сприяючи їх економічному зростанню, політичній стабільності та культурному обміну.

Економічний вплив [20]:

– Японія, Китай та Південна Корея є одними з найбільших інвесторів та торгових партнерів країн АСЕАН. Їхні інвестиції в інфраструктуру, виробництво та послуги стимулювали економічне зростання в регіоні та створили мільйони робочих місць.

– Країни АСЕАН стали важливою частиною глобальних ланцюгів постачання для Японії, Китаю та Південної Кореї. Їхні низькі заробітні плати та сприятливий бізнес–клімат зробили їх привабливими місцями для виробництва.

Політичний вплив [20]:

– Японія, Китай та Південна Корея активно співпрацюють з АСЕАН у рамках різних форумів та механізмів. Ця співпраця сприяла регіональній стабільності та безпеці, а також сприяла розвитку норм та інституцій в Азії.

– Країни АСЕАН мають тісні дипломатичні відносини з Японією, Китаєм та Південною Кореєю. Ці відносини ґрунтуються на взаємній повазі та прагненні до спільного процвітання.

Культурний вплив [20]:

– Зростає потік людей між країнами АСЕАН та Японією, Китаєм та Південною Кореєю. Це призвело до посилення культурного обміну та взаєморозуміння.

– Культура Японії, Китаю та Південної Кореї стала все більш популярною в країнах АСЕАН. Це сприяло розвитку туризму та індустрії розваг.

Таким чином, АСЕАН+3 стикається з рядом викликів, включаючи геополітичну напруженість, торгові суперечки, економічну нерівність, зміну клімату та старіння населення. Ці фактори можуть призвести до подальшого розколу та нестабільності в регіоні. Однак у країн АСЕАН+3 також є значні перспективи, вони включають потенціал для економічного зростання завдяки молодій робочій силі та багатим природним ресурсам, вплив на світову арену, особливо в контексті вирішення глобальних проблем, і потенціал для інновацій завдяки сильним науково–дослідницьким університетам.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2

За результатами другого розділу отримано наступні висновки.

1. Встановлено, що взаємна торгівля товарами між країнами АСЕАН є важливою складовою економік країн-членів. Основні угоди про торгівлю, які значно сприяли зниженню тарифів та інших торговельних бар'єрів. Структура торгівлі товарами, де було розглянуто експорт, імпорт та загальний товарооборот.

2. Визначено основні галузі співробітництва в інших сферах. Прямі іноземні інвестиції, що значно вплинули на економічний розвиток регіону. Промисловість як ключова сфера економічного співробітництва та сільськогосподарські продукти, що є важливою часткою економічного зростання.

3. Встановлено, що економічна співпраця та інтеграція з Китаєм, Японією та Південною Кореєю, в рамках АСЕАН+3, підвищує економічну стабільність та розвиток країн-членів. Вплив цієї співпраці на розвиток країн-членів, включаючи позитивні економічні зміни та збільшення інвестицій. Виклики та перспективи майбутнього співробітництва, що включають політичні, економічні та соціальні аспекти.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ АСЕАН

3.1. Аналіз торговельно–економічного співробітництва України та країн АСЕАН

України – найбільша країна, розташована повністю в межах Європи – 603 500 км². Україна входить до числа країн, найбільш відкритих для торгівлі, маючи 18 угод про вільну торгівлю (УВТ) з 46 країнами, включаючи УВТ з ЄС, Великобританією, Європейською асоціацією вільної торгівлі, Канадою та іншими. Різноманітність галузей виробництва та багатий потенціал сільськогосподарських ресурсів роблять її привабливим партнером для обміну товарами та послугами з країнами АСЕАН [15].

Асоціація держав Південно–Східної Азії відкрила свої двері для зовнішніх учасників у 1987 році шляхом внесення змін до основоположного Договору про дружбу і співробітництво в Південно–Східній Азії. Основні події пов'язані між АСЕАН та Україною [10]:

- 20 травня 2013 року АСЕАН прийняла першого Посла України в АСЕАН, і з того часу Україна завжди була представлена в Асоціації;
- 25 серпня 2021 року Міжпарламентська асамблея АСЕАН (AIPA) надала Верховній Раді України статус спостерігача;
- 21 грудня 2023 року Верховна Рада України ратифікувала приєднання України до Угоди про технічну допомогу;
- Україна поділяє бачення інтегрованої, мирної та стабільної спільноти АСЕАН, викладене в документі «Бачення спільноти АСЕАН до 2025 року».

Дипломатичні відносини є важливим економічним та політичним аспектом між країнами. У таблиці 3.1 вказані угоди про початок співробітництва між Україною та країнами–членами АСЕАН.

Таблиця 3.1 – Угоди про початок співробітництва між Україною та країнами–членами АСЕАН

Країна АСЕАН	Угода про початок співробітництва	Рік підписання
Бруней	Угода про встановлення дипломатичних відносин	1997
Камбоджа	Угода (у формі обміну нотами) між щодо встановлення дипломатичних відносин	1992
Індонезія	Торговельна Угода між Урядом України та Урядом Республіки Індонезія	1996
Лаос	Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Лаоською Народною Демократичною Республікою	1992
Малайзія	Торговельна угода між Урядом України та Урядом Малайзії	2003
М'янма	Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Союз М'янма	1992
Філіппіни	Дипломатичні відносини та угода про співробітництво	1992
Сінгапур	в межах розвитку двосторонньої співпраці було підписано Угоду про гарантований захист капіталовкладень (дана угода також передбачала запровадження режиму найбільшого сприяння)	2000
Таїланд	Торговельна Угода між Урядом України та Урядом Королівства Таїланд	2017
В'єтнам	Угода про торговельно–економічні відносини між Урядом України і Урядом СРВ	1992

Джерело: складено автором за даними [24, 26–30].

Країни АСЕАН є важливими партнерами в товарообігу, експорті та імпорті з Україною (табл. 3.2). Товарообіг між Україною та країнами–членами АСЕАН у 2023 році досяг 1,846 млрд. дол. США. Основна категорія товарів – сільськогосподарська сировина, продукти харчування, технічне обладнання, електроніка та упаковані медикаменти.

Таблиця 3.2 – Експорт, імпорт та товарообіг між країнами–членами АСЕАН та Україною у 2023 році(млн дол. США)

Країна	Експорт з України	Імпорт в Україну	Товарообіг
Бруней	0,016	00,007	0,023
Камбоджа	0,519	26,629	27,148
Індонезія	129,271	1197,437	326,708

Продовження табл. 3.2

Країна	Експорт з України	Імпорт в Україну	Товарообіг
Лаос	0,008	5,257	526 500
Малайзія	120,260	288,007	408,267
М'янма	11,953	33,504	45,457
Філіппіни	16,925	58,566	75,491
Сінгапур	58,444	59,953	118,397
Таїланд	39,174	207,034	246,208
В'єтнам	68,564	524,114	592,678

Джерело: складено автором за даними [10].

Таблиці 3.3 представляє детальну інформацію про основні товари, що експортуються та імпортуються між країнами АСЕАН та Україною. Вона включає опис найважливіших продуктів і матеріалів, що відіграють ключову роль у зовнішньоекономічній діяльності цих країн.

Таблиця 3.3 – Основні категорії товарів що експортуються та імпортуються між країнами АСЕАН та Україною в 2023 році

Країна	Група товарів, що експортуються в країни АСЕАН	Група товарів, що імпортуються в Україну
Бруней	контрольно-вимірювальне обладнання, профільні проектори, машини та обладнання для перевірки механічних властивостей матеріалів, для виявлення або вимірювання іонізуючого випромінювання, пристрої для вимірювання електричних величин або вимірювання іонізуючого випромінювання.	органо-неорганічні сполуки, автомобільні запчастини
Камбоджа	тверді відходи виробництва нафти і нафтопродуктів, пшениця, субпродукти, макухи, екстракція рослинного жиру/олії, промислова/лабораторна піч, не електрична нагрівальна піч	трикотажні вироби, взуття, пальто, плащі, куртки, валізи, сумки з натуральної шкіри та текстилю
Індонезія	пшениця, похідні крохмалю, клей, упаковані ліки та різні ізольовані кабелі	продукти на пальмовій олії, взуття, різні масла, електричні прилади для догляду за волоссям та різні види паперу
Лаос	яловичина, свинина, баранина і конина	Мінеральні, хімічні добрива, калійні добрива, кава, кавова шкаралупа, замітники кави, іграшки, товари для зменшення розміру, пазли, пальто, плащі, куртки

Продовження табл. 3.3

Країна	Група товарів, що експортуються в країни АСЕАН	Група товарів, що імпортуються в Україну
Малайзія	тверді відходи виробництва різних масел, пшениця, сушені бобові, макухи і рослинні жири	телекомунікаційне обладнання, пальмова олія, електронні схеми/модулі, хімікати, жири/масла з хімічним складом, алюмінієвий дріт і електронагрівач
М'янма	нафта і продукти її переробки, різні масла, згущене молоко, вершки, торт, тверді відходи, продукція масложирової промисловості, поверхнево-активні речовини, миючі засоби	одяг та аксесуари, текстиль, трикотаж, взуття, рис, валізи, сумки та футляри
Філіппіни	пшениця, згущене молоко, вершки, вершкове масло, сушені бобові овочі, упаковані лікарські засоби	електронні компоненти, друкарське обладнання та електронагрівальне обладнання
Сінгапур	яйця свійської птиці, соняшникова, сафлорова та бавовняна олія, ріпакова та гірчична олія, ячмінь, турбореактивні двигуни, газові турбіни, насіння ріпаку	електронні компоненти, какао, похідні какао, медичні прилади, слухові апарати та прилади для аналізу, а також телекомунікаційні пристрої
Таїланд	пшениця і крохмаль, масло, сушені бобові, соєві боби і фасовані лікарські засоби	механічні транспортні засоби, фрукти та горіхи, машини та обладнання для обробки інформації, рибна продукція, особливо ікра і шини
В'єтнам	пшениця, оброблена деревина та макуха, тверді відходи виробництва рослинної олії, солодовий екстракт, бісквіт, кекс, солодовий екстракт, готові харчові продукти без вмісту какао та упаковані ліки	телекомунікаційне обладнання, друкарське обладнання, взуття, товари, пов'язані з кавою, і машини для автоматичної обробки даних

Джерело: складено автором за даними [10].

В порівнянні з поглибленням торговельних відносин з країнами АСЕАН, цікавість для інвестицій до України залишається достатньо низькою під впливом низки негативних факторів. Серед яких є повномасштабна війна з Російською Федерацією, корупція, нестабільність бізнесу, великий податковий тягар, коливання політичної та економічної кон'юнктури і т. д. До позитивних факторів, що підвищують привабливість до інвестицій України для країн Південно-Східної Азії, відносяться геополітичне розташування,

наявність дешевої, кваліфікованої робочої сили та доступних природних ресурсів [17].

Згідно з річним звітом НБУ, станом на 2022 рік прямі іноземні інвестиції (ПІІ) з країн АСЕАН до України становлять невеликий відсоток від загальної суми. Наприклад прямі іноземні інвестиції Сінгапуру становлять всього 208.2 млн. дол. США, що становить близько 0,6% від усіх інвестицій, отриманих Україною на момент публікації звіту. Дані про розмір інвестицій з інших держав-членів АСЕАН не розголошуються для збереження їх конфіденційності відповідно до вимог Закону України "Про Національну статистику". Основним напрямком розвитку та зміцнення економічного співробітництва між Україною та країнами-членами АСЕАН [25]:

- створення спільних ІТ-проектів для розширення на світовому ринку, збільшення обсягів експорту ІТ-послуг з України, а також прискорювати розвитку цифрової економіки;
- реалізація у сфері автомобільного, залізничного та морського транспорту;
- збільшення експорту українського обладнання та комплектуючих для енергетичного машинобудування, також поглиблення інвестиційної співпраці в сфері модернізації енергоблоків та розвитку зеленої енергетики;
- збільшити обсяги експорту готової продукції з високою доданою вартістю: м'ясна, борошна, молочна продуктів та продуктів птахівництва;
- забезпечити створення сільськогосподарських технологій та реалізацію проектів у галузі виробництва сільськогосподарської техніки;
- створення спеціальних економічних зон на території України з метою збільшення виробничих потужностей та прискорення темпів економічного розвитку.

Таким чином, в подальшому зміцненні торговельно-економічного співробітництва, збільшенню обсягів експорту українських товарів та послуг до держав-членів АСЕАН сприяє підписанню різноманітних торговельних угод між країнами, диверсифікація імпорتنих та експортних операцій.

3.2. Напрями та заходи щодо активізації торговельно–економічного співробітництва України та країн АСЕАН

Україна є членом Світової організації торгівлі, що забезпечує прозорі та справедливі правила торгівлі. АСЕАН відіграла провідну роль в укладенні Угоди Світової організації торгівлі про спрощення процедур торгівлі (АТФ) у 2013 році. Окрім забезпечення безперешкодної імплементації Угоди про спрощення процедур торгівлі в країнах–членах АСЕАН, вона має на меті консолідувати режими спрощення процедур торгівлі між країнами–членами АСЕАН і наблизитися до найкращих світових практик [19].

АСЕАН зобов'язується досягти високо інтегрованої та згуртованої регіональної економіки, яка підтримує стійке високе економічне зростання шляхом збільшення торгівлі, інвестицій та створення робочих місць, покращення регіональної спроможності реагувати на глобальні виклики та мега тенденції, просування єдиного ринкового порядку денного шляхом посилення зобов'язань у торгівлі товарами, ефективного усунення нетарифних бар'єрів, поглиблення інтеграції у сфері торгівлі послугами та більш безперешкодного руху інвестицій, кваліфікованої робочої сили, підприємців та капіталу [19].

Україна має намір підтримувати вищезазначене та зміцнювати торговельні зв'язки з АСЕАН та її державами–членами шляхом налагодження співпраці між приватними секторами, підприємствами, виробниками та експортерами товарів і послуг, а також взаємодії між торгово–промисловими палатами, діловими радами та профільними асоціаціями України та країн–членів АСЕАН [10].

Активізація торговельно–економічного співробітництва між Україною та країнами АСЕАН вимагає комплексного підходу та взаємних зусиль обох сторін. Реалізація запропонованих напрямів та заходів сприятиме створенню нових можливостей для бізнесу, підвищенню рівня економічного розвитку та зміцненню позицій України та країн АСЕАН на світовому ринку [10].

Торговельно–економічне співробітництво між Україною та країнами Асоціації держав Південно–Східної Азії (АСЕАН) має значний потенціал для розвитку. На тлі глобальних економічних змін та зростаючої ролі АСЕАН у світовій економіці, зростає необхідність у розробці нових напрямів та заходів для активізації двосторонніх торговельно–економічних відносин. Нижче наведено ключові напрями, які можуть стати основою для поглиблення та розширення співробітництва між Україною та країнами АСЕАН (рис 3.1).

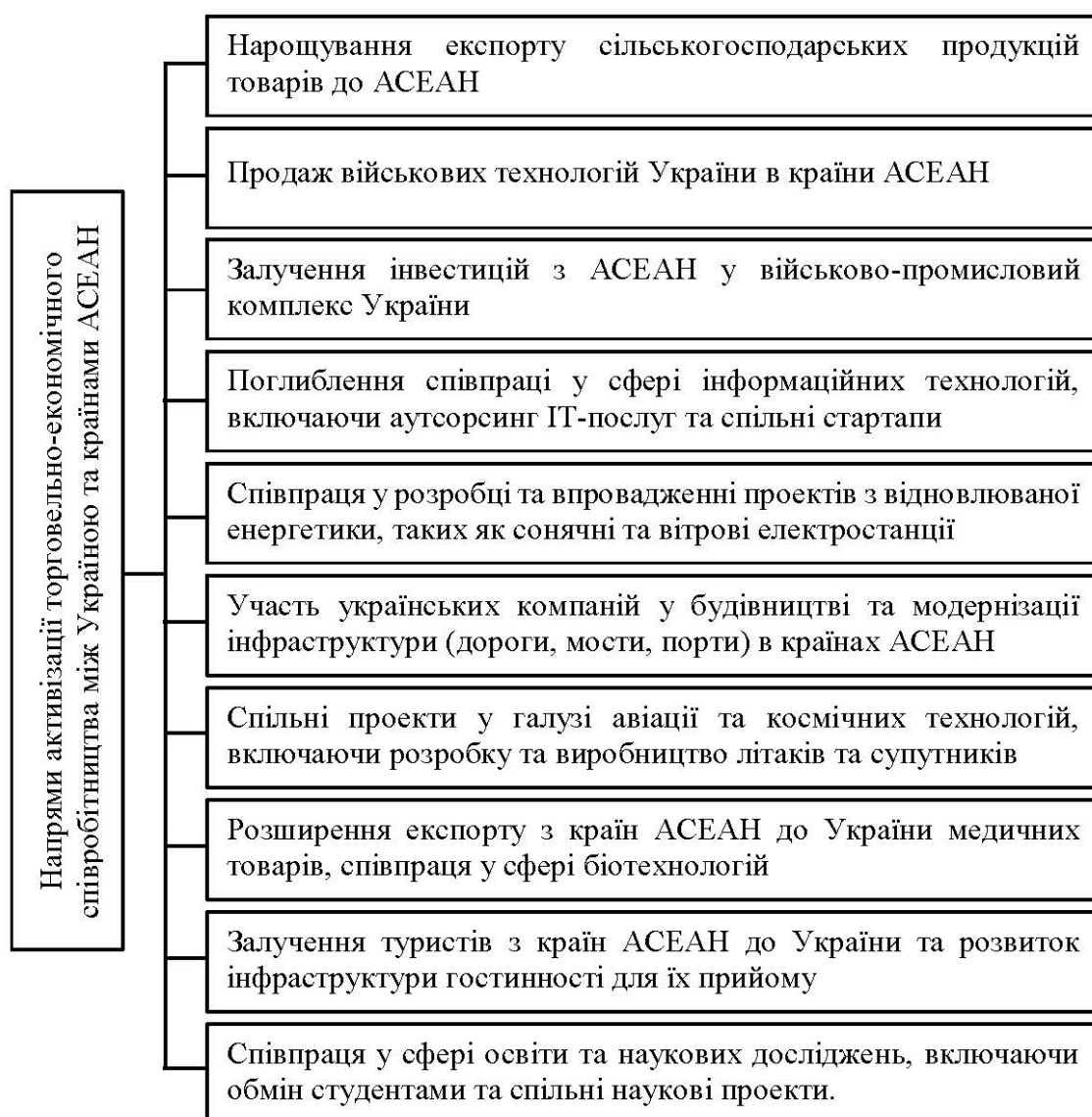

Рисунок 3.1 – Основні напрями торговельно–економічного співробітництва між Україною та країнами АСЕАН

Джерело: складено автором за даними [24]

Для досягнення високих результатів необхідно запровадити ефективні заходи, спрямовані на зміцнення існуючих зв'язків та розвиток нових напрямків співпраці (рис. 3.2).

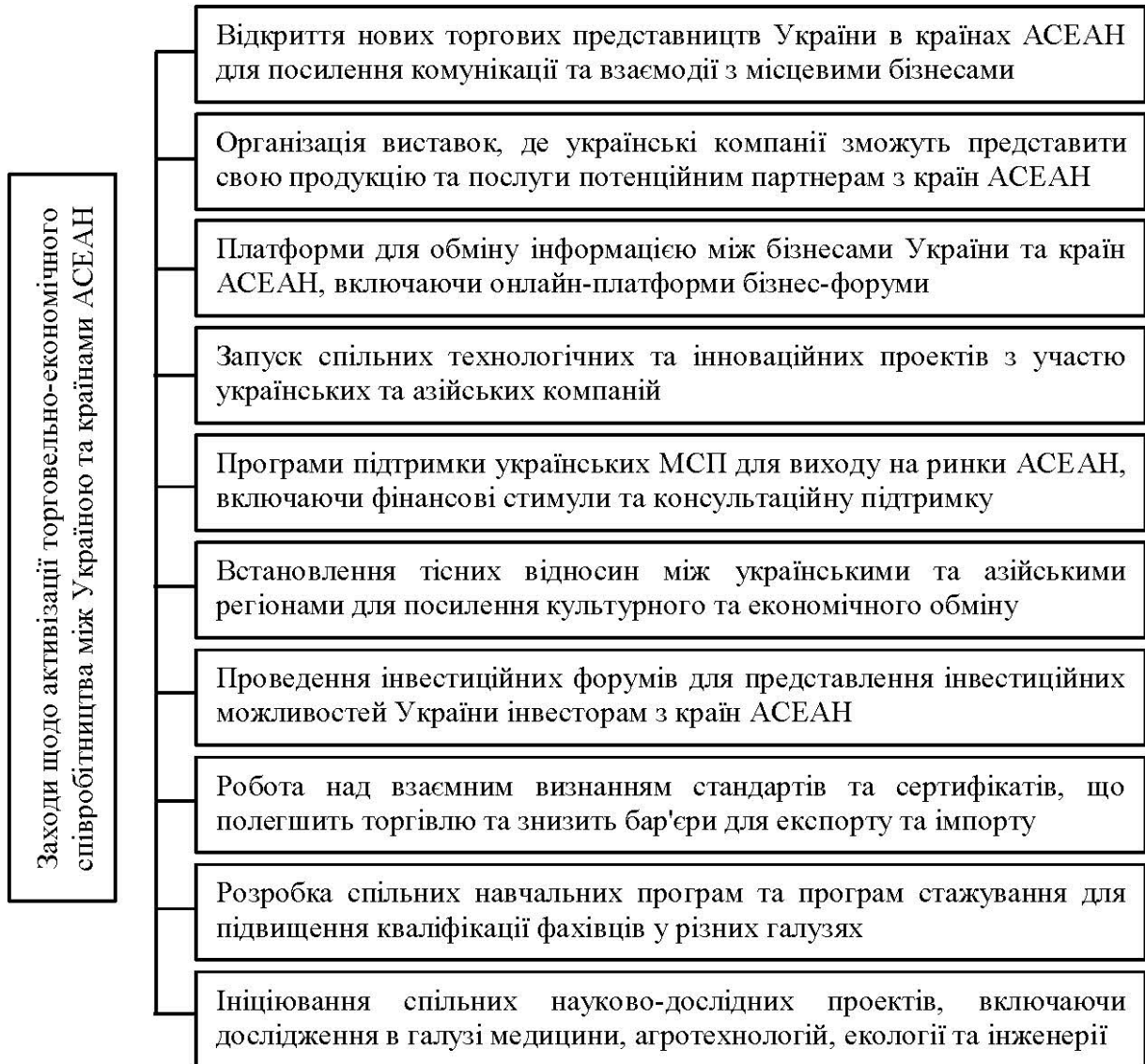

Рисунок 3.2 – Основні заходи щодо торговельно–економічного співробітництва між Україною та країнами АСЕАН

Джерело: складено автором за даними [24]

Таким чином, реалізація цих напрямів та заходів сприятиме не лише збільшенню обсягів торгівлі між Україною та країнами АСЕАН, але й створенню нових робочих місць, підвищенню рівня технологічного розвитку та зміцненню позицій на світовому ринку.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3

За результатами третього розділу отримано висновки щодо розвитку співробітництва України з країнами АСЕАН.

1. Встановлено, що співробітництво між Україною та АСЕАН сприяє зміцненню зовнішньоекономічних зв'язків між країнами, збільшенню обсягів торгівлі й інвестування між обома сторонами.

2. Визначено, що співпраця між країнами АСЕАН та Україною передбачає обмін знаннями, сприяння торгівлі та інвестиціям, розвиток інфраструктури та усунення бар'єрів у торгівлі. Основні напрями включають організацію спільних заходів, зниження митних зборів, розвиток торгівельних шляхів та співпрацю у сфері туризму і стандартизації, що сприятиме економічному зростанню та інтеграції в регіоні.

ВИСНОВКИ

За результатом виконання кваліфікаційної роботи отримано наступні висновки.

1. Визначено, що міжнародна економічна інтеграція є процесом зближення економік країн через створення та розвиток спільних торговельних, фінансових, правових та політичних відносин. Головною метою інтеграції є сприяння взаємному зростанню і процвітанню країн–учасниць, що досягається за допомогою збільшення обсягів торгівлі та інвестицій, а також створення сприятливих умов для розвитку бізнесу та інновацій. Важливим аспектом є гармонізація економічних політик і стандартів, що сприяє зменшенню бар'єрів для торгівлі та інвестиційного співробітництва.

2. Встановлено, що процес міжнародної економічної інтеграції проходить через певні етапи розвитку, кожен з яких характеризується своїми особливостями та глибиною економічних зв'язків між країнами. Основні форми інтеграції включають зони вільної торгівлі, митні союзи, спільні ринки, економічні союзи, політичну та економічну інтеграцію. Кожна з цих форм має свої специфічні характеристики та умови для розвитку.

3. Досліджено основні інтеграційні угруповання, такі як Європейський Союз, НАФТА, МЕРКОСУР та інші. Вони мають свої унікальні риси і відмінності у структурі та функціонуванні. Аналіз показав, що кожне з цих угруповань досягло різного рівня інтеграції, що впливає на економічний розвиток країн–учасниць. Вивчення цих угруповань надає корисний досвід для аналізу інтеграційних процесів в інших регіонах, включаючи АСЕАН.

4. Проаналізовано взаємну торгівлю товарами серед країн АСЕАН демонструє високий рівень інтеграції та кооперації. Це свідчить про ефективне використання переваг зони вільної торгівлі та митного союзу. Аналіз показав, що основними товарами взаємної торгівлі є промислові товари,

сфері науки та освіти. Впровадження цих заходів сприятиме розвитку економічних зв'язків та взаємовигідній співпраці.

Загалом, результати дослідження показують, що МЕІ є складним і багатогранним процесом, який має значний вплив на розвиток економік країн-учасниць. Аналіз інтеграційних процесів у рамках АСЕАН та перспективи співпраці з Україною вказують на великий потенціал для подальшого розвитку і зміцнення економічних зв'язків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Asean statistical highlights 2023. URL: <https://www.aseanstats.org/wp-content/uploads/2023/10/ASH-2023-v1.pdf>.
2. Asean Statistical Yearbook 2023. URL: <https://www.aseanstats.org/publication/asean-statistical-yearbook-2023/?portfolioCats=22%2C41%2C53%2C57%2C52%2C23%2C24%2C25%2C26%2C27%2C28%2C29%2C30%2C62%2C73%2C76%2C77%2C79%2C80%2C86>.
3. Balassa, B. The theory of economic integration. Allen & Unwin, 1964.
4. Coase R. H., The Problem of Social Cost, 1937.
5. De Grauwe, P., & Mongelli, F. P. European Economic and Monetary Integration. Oxford University Press, 2008.
6. Douglass C. North, Institutions, Institutional Change and Economic Performance, 1990.
7. Krugman, Obstfeld, Melitz, International economics: Theory & Policy, 2010.
8. Sachs, J. D., The end of poverty: Economic possibilities for our time, 2005.
9. The North American Free Trade Agreement (NAFTA) – The Canadian Encyclopedia. URL: <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/article/north-american-free-trade-agreement-nafta>.
10. Ukraine–Asean: vision of cooperation. Ministry of foreign affairs of Ukraine. KYIV, February 2024.
11. Сміт А., Дослідження про природу і причини багатства народів, 1776.
12. Булатова О. В. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів : монографія. Донецьк : ДонНУ, 2012. 386 с.

13. Рікардо Д., Принципи політичної економії та оподаткування, 1817.
14. Мілль Дж., Елементи політичної економії, 1826.
15. Економічні перспективи України від Світового банку від жовтня 2023 року. URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/d5f32ef28464d01f195827b7e020a3e8-0500022021/related/mpro-ukr.pdf>.
16. Зінчук Т., Горбачова І., Ковальчук О. та ін. Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2019. 519 с.
17. Україна і країни Східної, Південно-Східної та Південної Азії: підсумки 2020 року та перспективи розвитку : аналіт. доп. / [Гончарук А. З., Дроботюк О. В., Кіктенко В. О. та ін.] ; за заг. ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2021. 45 с.
18. Міжнародна економіка: підручник / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук. К.: КНЕУ, 2014. 762. [2] с.
19. Офіційний сайт АСЕАН. URL: <https://asean.org/>
20. Офіційний сайт АСЕАН+3. URL: <https://aseanplusthree.asean.org/>
21. Офіційний сайт ЄАВТ: <https://www.efta.int/about-efta/european-free-trade-association>
22. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: https://european-union.europa.eu/index_en
23. Офіційний сайт МЕРКОСУР. URL: <https://www.mercosur.int/en/>
24. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/>
25. Офіційний сайт Національного Банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
26. Офіційний сайт посольства України в Королівстві Таїланд. URL: <https://thailand.mfa.gov.ua/>
27. Офіційний сайт посольства України в Малайзії. URL: <https://malaysia.mfa.gov.ua/>

28. Офіційний сайт посольства України в Республіці Індонезії. URL: <https://indonesia.mfa.gov.ua/>

29. Офіційний сайт посольства України в Республіці Сінгапур. URL: <https://singapore.mfa.gov.ua/>

30. Офіційний сайт посольства України в Соціалістичній Республіці В'єтнам. URL: <https://vietnam.mfa.gov.ua/>

31. Офіційний сайт Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org/en/home>

32. Офіційний сайт Секретаріату НАФТА. URL: <https://can-mex-usa-sec.org/secretariat/index.aspx?lang=eng>